

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بانک سینا
SINABANK

چک در پرتو تغییرات جدید

(آشایبی اجمالی با قانون اصلاح قانون
صدور چک مصوب ۱۳/۰۸/۱۳۹۷)

مدیریت امور حقوقی
زمستان ۱۳۹۹

به انضمام:

نظریات مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه
سایر قوانین و مقررات و بخشنامه‌های مرتبط با قانون صدور چک

بانک سینا
SINABANK

فهرست

- ۷..... پیش‌گفتار
- ۹..... مقدمه
- ۱۱..... تقدیر و تشکر
- ۱۲..... اصلاحات قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷ در یک نگاه.....
- بخش اول
- ۱۵..... توضیحات قانون اصلاح قانون چک.....
- بخش دوم
- ۴۹..... قوانین و مقررات مرتبط.....

بانک سینا
SINABANK

بانک سینا همواره در رعایت قوانین و مقررات جاری کشور بویژه مقررات مرتبط با عملیات بانکی پیشرو بوده و با ایجاد ساز و کار مناسب در شبکه بانکی متعهد به انجام حداکثری تکالیف پیش‌بینی شده در موضوع فعالیت خود می‌باشد. به موازات تغییرات ایجاد شده در بخش‌های مختلف قوانین، التزام به اجرای مفاد الزام آور مقررات موصوف در سریعترین زمان ممکن اجتناب‌ناپذیر می‌باشد.

یکی از قوانینی که متضمن الزامات جدید و مآلاً مستلزم پیش‌بینی مقدمات و تمهیدات ضروری جهت اجرا در شبکه بانک سینا است، قانون اخیرالتصویب در ارتباط با سند تجاری چک می‌باشد که با تصویب آن در سال ۱۳۹۷ و عملیاتی شدن آن در سال ۱۳۹۹ (اگرچه ممکن است به صورت مرحله‌ای اجرا گردد) تفاوت‌های بنیادی در این ورقه ایجاد گردیده و می‌باید در اسرع وقت و با بالاترین سطح کیفی زمینه اجرایی شدن آن در بانک فراهم گردد.

با عنایت به اینکه قانون اصلاح قانون صدور چک، تغییرات عمده‌ای در خود ورقه چک ایجاد نموده است و نیز تکالیف مهمی را برای شعب بانکها مقرر داشته، لذا آموزش همگانی همکاران نسبت به تغییرات صورت گرفته امری ضروری است.

علیهذا در راستای رسالت مدیریت حقوقی بانک در جهت آموزش ضمن خدمت موضوعات حقوقی برای کلیه ی همکاران شاغل در بانک، مجموعه پیش رو که مختص تغییرات چک بوده و موجب آشنایی اجمالی به مقررات اخیرالذکر می باشد گردآوری گردیده و تقدیم حضور می گردد.

امید است همکاران محترم ضمن مطالعه مطالب آن، نقطه نظرات خود را در جهت تدوین مجموعه ی کامل تر در آینده ارائه نمایند.

علیرضا تقدیری

عضو هیات مدیره و ناظر بر معاونت حقوقی
و مطالبات و معاونت اعتبارات و بین الملل

قانون صدور چک پس از تصویب در تیرماه سال ۱۳۵۵، طی ادوار مختلف و در چند مرحله با توجه به شرایط اقتصادی و اقتضائات حاکم بر جامعه مورد اصلاح قرار گرفت. از سال ۱۳۸۲ به بعد بیشتر تحولات در حوزه مقررات چک، در قالب دستورالعمل حساب جاری و ابلاغ نسخه‌های مختلف آن به شبکه بانکی از سوی بانک مرکزی صورت گرفته است و لیکن با توجه به مشکلات فراوان ناشی از صدور چکهای بلا محل از یک طرف و نیز تمایل اشخاص برای استفاده از مزایای سامانه‌های الکترونیکی از طرف دیگر لزوم انجام اصلاحات جدید در قانون چک پررنگ تر شد.

در این راستا طرح اصلاح قانون صدور چک متضمن تغییرات و اصلاحاتی در برخی مواد قانون مورد اشاره در جلسه علنی ۱۳ آبان سال ۱۳۹۷ مجلس شورای اسلامی تصویب و پس از تایید شورای محترم نگهبان تحت عنوان «قانون اصلاح قانون صدور چک» ابلاغ گردید. یکی از مهمترین رویکردهای قانون جدید در راستای بازگردان اعتبار به چک به عنوان یک ابزار پرداخت، و حرکت به سمت الکترونیکی کردن رویه‌های ناظر بر صدور، ظهرونیسی و انتقال، تسویه و حتی پیگیری رویه‌های قضایی ناظر بر آن بوده است.

علیهذا مهمترین نوآوریهای قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب سال ۱۳۹۷ عبارتند از:

- ۱- تعیین سقف اعتبار سه ساله برگ چکها از زمان تحویل دسته چک به مشتری
 - ۲- ثبت و اعمال آنی برگشتی چک ها و رفع اثر از آن در سامانه های بانک مرکزی
 - ۳- ایجاد چک موردی
 - ۴- ایجاد چک الکترونیکی
 - ۵- ممنوعیت صدور چک در وجه حامل
 - ۶- لزوم ثبت و انتقال چک از طریق سامانه های بانک مرکزی از جمله ثبت مشخصات صادرکننده دارنده چک
 - ۷- قابلیت صدور اجراییه قضایی نسبت به چکهای برگشتی
 - ۸- اعتبارسنجی مشتریان در سامانه صیاد
 - ۹- اتصال سامانه های بانک مرکزی و قوه قضاییه
- در خصوص شیوه تنظیم و مطالعه کتابچه حاضر مستحضر می دارد:
- ۱- مواد اصلاحی قانون جدید بصورت BOLD (درشت شده) مشخص شده است.
 - ۲- صرفاً تشریح مواد اصلاحی مدنظر بوده و در قالب «نکات قابل توجه» و «پرسش و پاسخ» تنظیم گردیده است.
 - ۳- در بخش دوم جهت آشنایی بیشتر همکاران محترم، برخی از قوانین و مقررات مرتبط ضمیمه شده است.
- مجموعه حاضر بصورت اجمالی در مقام تشریح کلیات مواد اصلاحی بمنظور اطلاع همکاران محترم شبکه بانک سینا تهیه و گردآوری شده است و به محض عملیاتی شدن سامانه های بانک مرکزی و تکالیف مقرر در قانون و رفع چالشهای موجود، ابهامات و سوالات مدنظر همکاران پاسخ داده خواهد شد.

با احترام

دکتر مجتبی دهقاندار

مدیریت امور حقوقی بانک سینا

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از آقای محسن بهمن آبادی معاون اداره بررسی های حقوقی که این مجموعه به همت و کوشش ایشان تهیه و گردآوری شده است، تقدیر و تشکر می گردد.

مدیریت امور حقوقی بانک سینا

بانک سینا
SINABANK

اصلاحات قانون صدور چک در سال ۱۳۹۷ در یک نگاه

شماره ماده	شماره تبصره	عنوان ماده و تبصره
ماده ۱	تبصره	چک الکترونیکی
ماده ۴		ثبث اطلاعات چک برگشتی در سامانه و دریافت کد رهگیری
ماده ۵		پرداخت مبلغ موجود در حساب در موارد کسری موجودی
ماده ۵ مکرر		محرومیتها و محدودیتهای اعمالی نسبت به صادر کننده چک برگشتی
ماده ۵ مکرر	تبصره ۱	معافیت بنگاههای اقتصادی از برخی محدودیتهای ناشی از چک برگشتی
	تبصره ۲	اعمال محرومیت و محدودیت نسبت به چکهای صادره به وکالت و نمایندگی
	تبصره ۳	موارد رفع سوء اثر از چک
	تبصره ۴	عدم اعمال محدودیتها نسبت به چکهای مشمول ماده ۱۴
	تبصره ۵	تکلیف به جبران خسارت ناشی از تخلف از ضوابط قانونی
ماده ۶		۱- لزوم ثبت درخواست دسته چک در سامانه صیاد و اعتبارسنجی درخواست کننده ۲- تعیین سقف اعتبار صادر کننده چک ۳- لزوم اخذ شناسه یکتا برای چک
ماده ۶	تبصره ۱	تکلیف بانکها و سایر اشخاص نسبت به ارائه اطلاعات صحیح و کامل در خصوص اعتبارسنجی یا رتبه بندی اعتباری
	تبصره ۲	چک موردی برای اشخاص فاقد دسته چک
	تبصره ۳	محرومیت ۳ ساله از دریافت دسته چک در صورت تقلب در اعتبارسنجی
ماده ۲۱	تبصره ۱	تکلیف بانک مرکزی و قوه قضاییه در ایجاد سامانههای برخط بمنظور مشاهده اطلاعات چکهای برگشتی و احکام ورشکستگی و اعسار
ماده ۲۱ مکرر		ممنوعیت از دریافت دسته چک و لزوم رعایت سقف اعتبار چک
ماده ۲۳		۱- صدور اجرائیه علیه صادر کننده چک برگشتی بدون رسیدگی قضایی ۲- تکلیف صادر کننده به پرداخت وجه چک ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ اجرائیه ۳- عدم امکان توقف اجرائیه مگر در صورت تودیع تأمین مناسب یا ارائه سند رسمی
ماده ۲۴		ضمانت اجرای تخلف از مقررات قانون برای کارمند و مسئول شعبه

بانک سینا
SINABANK

بخش اول

توضیحات قانون اصلاح قانون چک

بانک سینا
SINABANK

قانون صدور چک مصوب ۱۳۵۵/۰۴/۱۶ با آخرین اصلاحات تا تاریخ ۱۳۹۷/۸/۱۳

ماده ۱- (الحاقی ۱۳۷۲) - انواع چک عبارتند از:

- ۱- چک عادی، چکی است که اشخاص عهده بانک‌ها به حساب جاری خود صادر می‌کنند و دارنده آن تضمینی جز اعتبار صادرکننده آن ندارد.
- ۲- چک تایید شده، چکی است که اشخاص عهده بانک‌ها به حساب جاری خود صادر و توسط بانک محال علیه پرداخت وجه آن تایید می‌شود.
- ۳- چک تضمین شده، چکی است که توسط بانک به عهده همان بانک به درخواست مشتری صادر و پرداخت وجه آن توسط بانک تضمین می‌شود.
- ۴- چک مسافرتی، چکی است که توسط بانک صادر و وجه آن در هریک از شعب آن بانک توسط نمایندگان و کارگزاران آن پرداخت می‌گردد.

تبصره (الحاقی ۱۳۹۷) - قوانین و مقررات مرتبط با چک حسب مورد، راجع به چک‌هایی که به شکل الکترونیکی (داده پیام) صادر می‌شوند نیز لازم‌الرعایه است. بانک مرکزی مکلف است ظرف مدت یک‌سال پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون، اقدامات لازم در خصوص چک‌های الکترونیکی (داده پیام) را انجام داده و دستورالعمل‌های لازم را صادر نماید.

📌 نکات قابل توجه:

- ۱- تبصره این ماده، الحاقی مورخ ۱۳/۰۸/۱۳۹۷ می باشد.
- ۲- صدور چک الکترونیکی یکی از نوآوریهای قانون جدید می باشد.
- ۳- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در اسفند ماه ۱۳۹۷، الزامات، ضوابط و فرآیندهای اجرائی چک الکترونیکی را تدوین و به بانکها ابلاغ کرده است.
- ۴- تاکنون سازوکار صدور چک الکترونیکی در بانکها مشخص و اجرایی نشده است.

📌 پرسش و پاسخ:

۱- پرسش - آیا چکهای الکترونیکی تابع مقررات خاصی هستند یا اینکه از قانون صدور چک تبعیت می نمایند؟

پاسخ - با توجه به صدر تبصره ماده ۱ قانون صدور چک، چنانچه چکی بر اساس دستورالعملهای بانک مرکزی بصورت الکترونیکی صادر شده باشد مقررات قانون صدور چک از هر حیث نسبت به آن لازم الاجراست.

ماده ۲ - چکهای صادره عهده بانکهایی که طبق قوانین ایران در داخل کشور دایر شده یا می شوند همچنین شعب آنها در خارج از کشور در حکم اسناد لازم الاجرا است و دارنده چک در صورت مراجعه به بانک و عدم دریافت تمام یا قسمتی از وجه آن به علت نبودن محل یا به هر دلیل دیگری که منتهی به برگشت چک و عدم پرداخت گردد می تواند طبق قوانین و آیین نامه های مربوط به اجرای اسناد رسمی وجه چک یا باقیمانده آن را از صادرکننده وصول نماید.

برای صدور اجراییه دارنده چک باید عین چک و گواهی نامه مذکور در ماده ۴ و یا گواهی نامه مندرج در ماده ۵ را به اجرای ثبت اسناد محل تسلیم نماید.
اجراء ثبت در صورتی دستور اجرا صادر می کند که مطابقت امضای چک با نمونه امضای صادرکننده در بانک از طرف بانک گواهی شده باشد.
دارنده چک اعم از کسی است که چک در وجه او صادر گردیده یا به نام او پشت نویسی شده یا حامل چک (در مورد چکهای در وجه حامل) یا قائم مقام قانونی آنان.

📌 نکته قابل توجه:

با توجه به لزوم درج نام ذینفع در چک‌های جدید، موضوع چک‌های حامل منتهی است.

تبصره (الحاقی ۱۳۷۶ مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام) - دارنده چک می‌تواند محکومیت صادرکننده را نسبت به پرداخت کلیه خسارات و هزینه‌های وارد شده که مستقیماً و به طور متعارف در جهت وصول طلب خود از ناحیه وی متحمل شده است، اعم از آنکه قبل از صدور حکم یا پس از آن باشد، از دادگاه تقاضا نماید. در صورتی که دارنده چک جبران خسارت و هزینه‌های مزبور را پس از صدور حکم درخواست کند، باید درخواست خود را به همان دادگاه صادرکننده حکم تقدیم نماید.

ماده ۳ مکرر (الحاقی ۱۳۸۲) - چک فقط در تاریخ مندرج در آن و با پس از تاریخ مذکور قابل وصول از بانک خواهد بود.

ماده ۴ (اصلاحی ۱۳۹۷) - هرگاه وجه چک به علتی از علل مندرج در ماده (۲) پرداخت نگردد، بانک مکلف است بنا بر درخواست دارنده چک فوراً غیرقابل پرداخت بودن آن را در سامانه یکپارچه بانک مرکزی ثبت نماید و با دریافت کد رهگیری و درج آن در گواهینامه‌ای که مشخصات چک و هویت و نشانی کامل صادرکننده در آن ذکر شده باشد، علت یا علل عدم پرداخت را صریحاً قید و آن را امضاء و مهر و به متقاضی تسلیم نماید. به گواهینامه فاقد کد رهگیری و فاقد مهر شخص حقوقی در مراجع قضائی و ثبتی ترتیب اثر داده نمی‌شود. در برگ مزبور باید مطابقت یا عدم مطابقت امضای صادرکننده با نمونه امضای موجود در بانک (در حدود عرف بانک‌داری) از طرف بانک گواهی شود. بانک مکلف است به منظور اطلاع صادرکننده چک، فوراً نسخه دوم این برگ را به آخرین نشانی صاحب حساب که در بانک موجود است، ارسال دارد. در برگ مزبور باید نام و نام خانوادگی و نشانی کامل دارنده چک نیز قید گردد.

🔑 نکات قابل توجه:

- ۱- این ماده، اصلاحی مورخ ۱۳۹۷/۰۸/۱۳ می باشد.
- ۲- در خصوص چکهایی که وجه آن پرداخت نمی گردد، گواهی نامه عدم پرداخت حسب درخواست دارنده صادر می شود بنابراین در صورتیکه دارنده چک بخواهد، می تواند به بانک اعلام نماید نسبت به چک ایشان، گواهی عدم پرداخت صادر نگردد.
- ۳- چکی که به دلیل عدم مطابقت امضا منجر به صدور گواهی عدم پرداخت شده باشد، قابلیت اقدام از طریق اجرای ثبت را ندارد.
- ۴- چکهای متعلق به اشخاص حقوقی که به دلیل فقدان مهر شرکت منجر به صدور گواهی عدم پرداخت شده باشد، قابلیت اقدام از طریق اجرای ثبت را ندارد.
- ۵- چکهای فاقد کد رهگیری در گواهی عدم پرداخت، قابلیت صدور اجراییه از طریق محاکم قضایی را ندارد.
- ۶- چکهای فاقد کد رهگیری در گواهی عدم پرداخت، قابلیت صدور اجراییه از طریق مراجع ثبتی را ندارد.

🔑 پرسش و پاسخ:

- ۱- پرسش - منظور از «شخص حقوقی» در فراز پایانی صدر ماده یادشده، کدام شخص است؟
پاسخ - منظور از شخص حقوقی، بانک صادرکننده گواهی عدم پرداخت است.
- ۲- پرسش - آیا صدور گواهی عدم پرداخت در صورت کسری موجودی، اجباری است؟
پاسخ - چنانچه چک به هر علت پرداخت نشود، صدور گواهی نامه عدم پرداخت اختیاری است و با درخواست دارنده صادر می گردد. بنابراین در فرض سوال نیز در صورت درخواست دارنده، وفق ماده ۵ صدور گواهینامه عدم پرداخت و درج آن در سامانه الزامی است.

ماده ۵ (اصلاحی ۱۳۹۷) - در صورتی که موجودی حساب صادر کننده چک نزد بانک کمتر از مبلغ چک باشد، به تقاضای دارنده چک بانک مکلف است مبلغ موجودی در حساب را به دارنده چک بپردازد و دارنده با قید مبلغ دریافت شده پشت چک، آن را به بانک تسلیم نماید. بانک مکلف است بنابه درخواست دارنده چک فوراً کسری مبلغ چک را در سامانه یکپارچه بانک مرکزی وارد نماید و با دریافت کد رهگیری و درج آن در گواهینامه‌ای با مشخصات مذکور در ماده قبل، آن را به متقاضی تحویل دهد. به گواهینامه فاقد کد رهگیری در مراجع قضائی و ثبتی ترتیب اثر داده نمی‌شود.

چک مزبور نسبت به مبلغی که پرداخت نگردیده، بی‌محل محسوب و گواهینامه بانک در این مورد برای دارنده چک، جانشین اصل چک می‌شود. در مورد این ماده نیز بانک مکلف است اعلامیه مذکور در ماده قبل را برای صاحب حساب ارسال نماید.

📌 نکات قابل توجه:

- ۱- این ماده، اصلاحی مورخ ۱۳۹۷/۰۸/۱۳ می‌باشد.
- ۲- چنانچه موجودی حساب کمتر از مبلغ چک باشد و دارنده چک، موجودی حساب را مطالبه نماید، اصل چک تحویل شعبه بانک می‌گردد.
- ۳- بابت مبلغ کسری چک، گواهی نامه عدم پرداخت به دارنده ارائه می‌گردد که این گواهی جانشین اصل چک می‌باشد و دارنده با استناد به گواهی صادره، در محاکم قضایی و ثبتی می‌تواند احقاق حق نماید.
- ۴- درج اطلاعات گواهی عدم پرداخت در سامانه یکپارچه بانک مرکزی ضروری است.
- ۵- در صورتیکه موجودی حساب کمتر از مبلغ چک باشد، دارنده مختار است که آن مبلغ موجودی را اخذ نماید یا اخذ ننماید و در این خصوص هیچ اجباری وجود ندارد.
- ۶- گواهی نامه عدم پرداخت موضوع این ماده باید ضمن ثبت کسری موجودی در سامانه یکپارچه بانک مرکزی، دارای کد رهگیری باشد تا در مراجع قضایی و ثبتی قابل استناد باشد.

پرسش و پاسخ:

- ۱- پرسش - چک چه شرایطی باید داشته باشد تا بتوان نسبت به آن اجراییه قضایی صادر نمود؟
- پاسخ - چک باید صیادی و گواهی عدم پرداخت آن باید دارای کد رهگیری باشد تا قابلیت پیگیری از طریق اجراییه قضایی را داشته باشد.

ماده ۵ مکرر (الحاقی ۱۳۹۷) - بعد از ثبت غیرقابل پرداخت بودن یا کسری مبلغ چک در سامانه یکپارچه بانک مرکزی، این سامانه مراتب را به صورت برخط به تمام بانکها و مؤسسات اعتباری اطلاع می دهد. پس از گذشت بیست و چهار ساعت کلیه بانکها و مؤسسات اعتباری حسب مورد مکلفند تا هنگام رفع سوء اثر از چک، اقدامات زیر را نسبت به صاحب حساب اعمال نمایند:

الف- عدم افتتاح هر گونه حساب و صدور کارت بانکی جدید؛

ب- مسدود کردن وجوه کلیه حسابها و کارت های بانکی و هر مبلغ متعلق به صادرکننده که تحت هر عنوان نزد بانک یا مؤسسه اعتباری دارد به میزان کسری مبلغ چک به ترتیب اعلامی از سوی بانک مرکزی؛

ج- عدم پرداخت هر گونه تسهیلات بانکی یا صدور ضمانت نامه های ارزی یا ریالی؛

د- عدم گشایش اعتبار اسنادی ارزی یا ریالی.

تبصره ۱- چنانچه اعمال محرومیت های مذکور در بندهای (الف)، (ج) و (د) در خصوص بنگاه های اقتصادی با توجه به شرایط، اوضاع و احوال اقتصادی موجب اختلال در امنیت اقتصادی استان مربوط شود، به تشخیص شورای تأمین استان موارد مذکور به مدت یک سال به حالت تعلیق در می آید. آیین نامه اجرائی این تبصره با در نظر گرفتن معیارهایی مانند میزان تولید و صادرات بنگاه و تعداد افراد شاغل در آن ظرف مدت سه ماه از لازم الاجراء شدن این قانون به پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی به تصویب هیأت وزیران می رسد.

تبصره ۲- در صورتی که چک به وکالت یا نمایندگی از طرف صاحب حساب اعم از شخص حقیقی یا حقوقی صادر شود، اقدامات موضوع این ماده علاوه

بر صاحب حساب، در مورد و کیل یا نماینده نیز اعمال می گردد مگر اینکه در مرجع قضائی صالح اثبات نماید عدم پرداخت مستند به عمل صاحب حساب یا وکیل یا نماینده بعدی او است. بانکها مکلفند به هنگام صدور گواهینامه عدم پرداخت، در صورتی که چک به نمایندگی صادر شده باشد، مشخصات نماینده را نیز در گواهینامه مذکور درج نمایند.

تبصره ۳- در هر یک از موارد زیر، بانک مکلف است مراتب را در سامانه یکپارچه بانک مرکزی اعلام کند تا فوراً و به صورت برخط از چک رفع سوءاثر شود:

الف- واریز کسری مبلغ چک به حساب جاری نزد بانک محل علیه و ارائه درخواست مسدودی که در این صورت بانک مکلف است ضمن مسدود کردن مبلغ مذکور تا زمان مراجعه دارنده چک و حداکثر به مدت یک سال، ظرف مدت سه روز واریز مبلغ را به شیوه‌ای اطمینان‌بخش و قابل استناد به اطلاع دارنده چک برساند.

ب- ارائه لاشه چک به بانک محل علیه؛

ج- ارائه رضایت‌نامه رسمی (تنظیم‌شده در دفاتر اسناد رسمی) از دارنده چک

یا نامه رسمی از شخص حقوقی دولتی یا عمومی غیردولتی دارنده چک؛

د- ارائه نامه رسمی از مرجع قضائی یا ثبتی ذیصلاح مبنی بر اتمام

عملیات اجرائی در خصوص چک؛

ه- ارائه حکم قضائی مبنی بر برائت ذمه صاحب حساب در خصوص چک؛

و- سپری شدن مدت سه‌سال از تاریخ صدور گواهینامه عدم پرداخت مشروط

به عدم طرح دعوی حقوقی یا کیفری در خصوص چک توسط دارنده.

تبصره ۴- چنانچه صدور گواهینامه عدم پرداخت به دلیل دستور عدم پرداخت

طبق ماده (۱۴) این قانون و تبصره‌های آن باشد، سوءاثر محسوب نخواهد شد.

تبصره ۵- بانک یا موسسه اعتباری حسب مورد مسؤول جبران خساراتی

خواهند بود که از عدم انجام تکالیف مقرر در این ماده و تبصره‌های آن به

اشخاص ثالث وارد گردیده است.

نکته قابل توجه :

- ۱- این ماده، الحاقی مورخ ۱۳۹۷/۰۸/۱۳ می باشد.
- ۲- یکی از سنگین ترین مجازاتهای چک برگشتی، مسدود شدن حسابهای صادرکننده به میزان مبلغ چک برگشت شده ظرف ۲۴ ساعت در بانکها و موسسات اعتباری است.
- ۳- مهلت بانکها جهت اعمال محدودیتهای ناشی از صدور گواهی عدم پرداخت، ۲۴ ساعت از زمان اعلام مراتب به بانکها در سامانه یکپارچه بانک مرکزی می باشد.
- ۴- نکته مهم این است که بند ب ماده ۵ مکرر (مسدود کردن وجوه کلیه حسابها و کارت‌های بانکی و هر مبلغ متعلق به صادرکننده که تحت هر عنوان نزد بانک یا مؤسسه اعتباری دارد به میزان کسری مبلغ چک به ترتیب اعلامی از سوی بانک مرکزی) نمی تواند توسط شورای تامین استانها به حالت تعلیق درآید.
- ۵- محدودیتهای این ماده علاوه بر صاحب حساب در خصوص وکیل و نماینده هم اجرا می گردد مگر اینکه در مرجع قضایی اثبات نمایند وجه چک بواسطه اقدامات صاحب حساب پرداخت نشده است.
- ۶- در خصوص بند الف از تبصره ۳ این ماده باید گفت که نحوه اطلاع دادن بانک به دارنده چک برگشتی، دقیقاً و صراحتاً تبیین نشده است و قانونگذار از عبارت «شیوه‌ای اطمینان‌بخش و قابل استناد» استفاده نموده درحالیکه بانکها دارای رویه‌های مختلفی می باشند و ممکن است مشتریان در مواجهه با این رویه ها، سردرگم شوند. نکته حائز اهمیت این است که شیوه اطلاع رسانی بانک به دارنده چک باید به نحوی باشد که اولاً بانک اطمینان یابد که دارنده چک از واریز وجه به حساب مطلع شده است ثانیاً اینکه روش اطلاع رسانی باید به نحوی باشد که بانک بتواند در زمان مقتضی در هر مرجعی اثبات نماید که در چه روزی و در چه ساعتی، مراتب واریز وجه را به اطلاع دارنده رسانده و ایشان کاملاً مطلع بوده اند.
- ۷- منظور از عدم افتتاح حساب در بند الف ماده ۵ مکرر، اعم است از عدم افتتاح حساب مشترک و حساب انفرادی.
- ۸- در بند «و» تبصره ۳ اشاره‌ای به چکهای اقدامی از طریق اجرای ثبت نشده است با این حال می توان استنباط نمود که این نوع چکها هم مشمول بند مذکور می باشند.

۹- عدم انجام تکالیف مقرر در این ماده (بطور مثال عدم توقیف حساب توسط بانک یا عدم رفع سوءاثر از چک در مواد تعیین شده) دارای مسئولیت (جبران خسارت) برای بانک بوده و شعب باید نهایت دقت در اجرای مفاد و تکالیف مندرج در این ماده را معمول نمایند تا خسارتی متوجه بانک نشود.

پرسش و پاسخ:

۱- پرسش - آیا در مواردیکه چک به نمایندگی از طرف صاحب حساب صادر شده باشد، محدودیتهای اعلامی در بند ب ماده (مسدود کردن وجوه کلیه حسابها و کارت‌های بانکی و هر مبلغ متعلق به صادرکننده که تحت هر عنوان نزد بانک یا مؤسسه اعتباری دارد به میزان کسری مبلغ چک به ترتیب اعلامی از سوی بانک مرکزی) شامل صاحب حساب هم می‌باشد؟

پاسخ - با توجه به تصریح تبصره ۲ ماده ۵ مکرر الحاقی قانون اصلاح صدور چک مبنی بر اعمال اقدامات موضوع ماده مزبور (علاوه بر صاحب حساب) نسبت به وکیل یا نماینده وی که از طرف صاحب حساب چک را صادر نموده است و با لحاظ عبارت «صاحب حساب» در متن ماده یاد شده، اقدام موضوع بند ب ماده فوق‌الذکر (مسدود نمودن وجوه کلیه حسابها و کارت‌های بانکی و هر مبلغ متعلق) علاوه بر صادرکننده شامل صاحب حساب نیز می‌گردد.

۲- پرسش - اگر چنانچه نسبت به چکی از طریق اجرای ثبت، اجراییه صادر شده باشد و عملیات اجرایی در حال پیگیری باشد، آیا بعد از سه سال از تاریخ صدور گواهی عدم پرداخت (همانند طرح دعوا در محاکم قضایی)، می‌توان رفع سوءاثر نمود؟

پاسخ - عبارت «دعوی حقوقی» در بند «و» تبصره ۳ ماده ۵ مکرر بصورت عام استعمال شده است و شامل اجراییه‌های ثبتی نیز می‌باشد لذا اگر چنانچه نسبت به چکی از طریق اجرای ثبت، اجراییه صادر شده باشد، بعد از سه سال از تاریخ صدور گواهی عدم پرداخت، نمی‌توان رفع سوءاثر نمود.

۳- پرسش - یکی از راهکارهای رفع سوءاثر از چک‌های برگشتی، واریز کسری

مبلغ چک به حساب جاری نزد بانک محال‌علیه و ارائه درخواست مسدودی می‌باشد. در راستای اجرای این موضوع، تکلیف بانک بعد از گذشت یکسال چیست؟

پاسخ - وفق بند الف تبصره ۳ ماده ۵ مکرر قانون اصلاح قانون صدور چک، بانک مکلف است ضمن مسدود کردن مبلغ مذکور تا زمان مراجعه دارنده چک و حداکثر به مدت یک سال، ظرف مدت سه روز واریز مبلغ را به شیوه‌ای اطمینان‌بخش و قابل استناد به اطلاع دارنده چک برساند. در خصوص تکلیف بانک بعد از گذشت یکسال به صراحت مطلبی در قانون بیان نشده است لکن اینگونه به نظر می‌رسد که بعد از گذشت یکسال، به دلیل آنکه فرض است دارنده چک از قانون مطلع می‌باشد و خود در برداشت مبلغ تاخیر و اهمال نموده است، هم از چک رفع سوءاثر می‌شود و هم وجه مسدودی، رفع انسداد می‌گردد.

۴- پرسش - بعد از گذشت یکسال از تاریخ واریز وجه به حساب صادرکننده، آیا بانک باید به تقاضای مشتری، از وجوه واریزی رفع سوءاثر نماید یا اینکه بانک می‌باید راساً بصورت خود به خود وجه مسدودی را آزاد نماید؟

پاسخ - به نظر می‌رسد هرگونه آزادسازی وجه واریزی بعد از یکسال باید با تقاضای مشتری باشد و امکان رفع انسداد بصورت خود به خود وجود ندارد.

ماده ۶ (اصلاحی ۱۳۹۷) - بانک‌ها مکلفند برای ارائه دسته چک به مشتریان خود، صرفاً از طریق سامانه صدور یکپارچه چک (صیاد) نزد بانک مرکزی اقدام نمایند. این سامانه پس از اطمینان از صحت مشخصات متقاضی با استعلام از سامانه نظام هویت‌سنجی الکترونیکی بانکی و نبود ممنوعیت قانونی، حسب مورد نسبت به دریافت گزارش اعتباری از سامانه ملی اعتبارسنجی موضوع ماده (۵) «قانون تسهیل اعطای تسهیلات و کاهش هزینه‌های طرح و تسریع در اجرای طرح‌های تولیدی و افزایش منابع مالی و کارایی بانک‌ها مصوب ۱۳۸۶/۱۴/۵» یارته‌بندی اعتباری از مؤسسات موضوع بند (۲۱) ماده (۱) «قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴/۱۹/۱» اقدام

نموده و متناسب با نتایج دریافتی، سقف اعتبار مجاز متقاضی را محاسبه و به هر برگ چک شناسه یکتا و مدت اعتبار اختصاص می‌دهد. حداکثر مدت اعتبار چک از زمان دریافت دسته چک سه سال است و چکهایی که تاریخ مندرج در آنها پس از مدت اعتبار باشد، مشمول این قانون نمی‌شوند. ضوابط این ماده از جمله شرایط دریافت دسته چک، نحوه محاسبه سقف اعتبار و موارد مندرج در برگ چک مانند هویت صاحب حساب مطابق دستورالعملی است که ظرف مدت یک سال پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون توسط بانک مرکزی تهیه می‌شود و به تصویب شورای پول و اعتبار می‌رسد.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۷) - بانک‌ها و سایر اشخاصی که طبق قوانین یا مقررات مربوط، اطلاعات مورد نیاز اعتبارسنجی یا رتبه‌بندی اعتباری را در اختیار مؤسسات مربوط قرار می‌دهند، مکلف به ارائه اطلاعات صحیح و کامل می‌باشند.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۷) - به منظور کاهش تقاضا برای دسته چک و رفع نیاز اشخاص به ابزار پرداخت وعده‌دار، بانک مرکزی مکلف است ظرف مدت یک سال پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون، ضوابط و زیرساخت خدمات برداشت مستقیم را به صورت چک موردی برای اشخاصی که دسته چک ندارند، به صورت یکپارچه در نظام بانکی تدوین و راه‌اندازی نماید تا بدون نیاز به اعتبارسنجی، رتبه‌بندی اعتباری و استفاده از دسته چک، امکان برداشت از حساب این اشخاص برای ذی‌نفعان معین فراهم شود. در صورت عدم موجودی کافی برای پرداخت چک موردی، صاحب حساب تا زمان پرداخت دین، مشمول موارد مندرج در بندهای (الف) تا (د) ماده (۵) مکرر این قانون و نیز محرومیت از دریافت دسته چک، صدور چک جدید و استفاده از چک موردی می‌باشد.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۷) - هر شخصی که با توسل به شیوه‌های متقلبانه مبادرت به دریافت دسته چکی غیرمتناسب با اوضاع مالی و اعتباری خود کرده یا دریافت آن توسط دیگری را تسهیل نماید، به مدت سه سال از دریافت

دسته چک، صدور چک جدید و استفاده از چک موردی محروم و به جزای نقدی درجه پنجم قانون مجازات اسلامی محکوم می‌شود و در صورتی که عمل ارتكابی منطبق با عنوان مجرمانه دیگری با مجازات شدیدتر باشد، مرتکب به مجازات آن جرم محکوم می‌شود.

نکات قابل توجه:

- ۱- این ماده، اصلاحی و تبصره‌های آن الحاقی مورخ ۱۳۹۷/۰۸/۱۳ می‌باشد.
- ۲- این ماده بیشتر ناظر بر شرایط اعتبارسنجی متقاضیان و صاحبان دسته چک می‌باشد و دلالت بر سه شرط جدید چک (مدت اعتبار، سقف اعتبار، شناسه یکتا) دارد.
- ۳- ارایه دسته چک به مشتریان توسط بانکها صرفاً از طریق سامانه صیاد انجام می‌شود.
- ۴- شعب موظف به بررسی هویت درخواست کننده از طریق سامانه‌های مربوطه می‌باشد.
- ۵- متقاضی دسته چک از طریق سامانه بانک مرکزی اعتبارسنجی خواهد شد.
- ۶- با توجه به اعتبار متقاضی، چکهای در اختیار ایشان نیز سقف اعتبار خواهد داشت.
- ۷- هیچ کس نمی‌تواند بیش از اعتبار تعیین شده نسبت به صدور چک و ثبت آن در سامانه بانک مرکزی اقدام نماید.
- ۸- بر روی هر ورقه چک یک شناسه یکتا درج خواهد شد که از زمان صدور تا زمان کارسازی و یا برگشتی یکسان بوده و قابل ردیابی خواهد بود.
- ۹- حداکثر مدت اعتبار چک از زمان دریافت دسته چک ۳ سال خواهد بود. لذا درج سررسید چک بیش از اعتبار چک امکانپذیر نخواهد بود.
- ۱۰- صدور چک موردی توسط بانکها از ابداعات و نوآوریهای این قانون است که البته ساختار و ضوابط آن توسط بانک مرکزی ایجاد نشده است.

پرسش و پاسخ:

۱- پرسش - سامانه صیاد و هدف از ایجاد آن چیست؟

پاسخ - با هدف رفع مشکلات فعلی کاربری چک سامانه‌ای پیاده‌سازی شده است. اجرای این طرح در دو بعد شکلی و فرآیندی، تغییرات مهمی از جمله اعتبارسنجی یکپارچه، کنترل دقیق اهلیت متقاضی دسته چک پیش از صدور، استعلام وضعیت عملکرد صادرکننده چک توسط گیرنده آن، استانداردسازی ابعاد، جانمایی اقلام اطلاعاتی و ویژگی‌های امنیتی برگه چک را دربردارد. سامانه صیاد سبب منحصر به فرد بودن چک و آنلاین بودن آن بدون در نظر گرفتن بانک صادرکننده می‌شود. با استقرار این سامانه، اندازه و فرمت برگ چک برای همه بانک‌ها یکسان شده و اطلاعات هویتی صاحب چک به‌همراه شناسه استعلام در قالب یک بارکد دوبعدی روی چک درج می‌شود که این موضوع، امکان سوءاستفاده‌های احتمالی را کاهش می‌دهد.

بارزترین ویژگی سامانه صیاد، شماره منحصر به فرد و اختصاصی است که بر روی هر برگ چک درج می‌شود. با استفاده از این شناسه دریافت‌کننده چک می‌تواند این رقم را به سامانه پیامکی بانک مرکزی ارسال کند و در همان لحظه از سوء سابقه صاحب چک مطلع شود.

۲- پرسش - سامانه نظام هویت سنجی الکترونیکی (نهاب) چیست؟

پاسخ - بانک مرکزی اجرای پروژه‌ای با عنوان نهاب، نظام هویت سنجی اطلاعات مشتریان بانکی را در دستور کار خود قرار داد. طراحی و راه‌اندازی این سامانه بر مبنای دو مصوبه شورای پول و اعتبار و ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی صورت گرفت که بر اساس آن بانک مرکزی موظف گردید سامانه یکپارچه‌ای برای احراز هویت مشتریان بانکی راه‌اندازی کند. سامانه ملی «نهاب» یک سیستم یکپارچه حاوی اطلاعات هویتی مشتریان است که تخصیص شماره شناسایی منحصر به فرد برای هر یک از افراد جامعه را در شبکه بانکی میسر ساخته است. در این سامانه برای اولین بار در نظام بانکی کشور پایگاه داده‌ای از اطلاعات هویتی تمامی مشتریان بانکی اعم از حقیقی، حقوقی و اتباع خارجی ایجاد شد.

نهاب می‌تواند با اتصال آنلاین به پایگاه داده سازمان ثبت احوال، ثبت اسناد و خودکار کردن عملیات، موجب تسریع در روند ارائه خدمات و اعتبارسنجی دقیق می‌شود. از خدمات دیگر این سامانه این است که با نگهداری اطلاعات مشتریان بانکی در خود، امکان ارائه انواع استعلام‌های مرتبط با مشتریان بانکی را به سایر سامانه‌های مجاز دارد. سامانه نهاب برای انجام وظایف خود نیاز به ارتباط با سیستم‌های اطلاعاتی سایر ارگان‌ها هم دارد. این ارگان‌ها شامل سامانه ثبت احوال، سامانه ثبت شرکت‌ها، اداره پست، سیستم‌های نیروی انتظامی و سایر دستگاه‌های قضایی و دولتی است.

به همین منظور اطلاعات کلیه مشتریان حقیقی، حقوقی و اتباع خارجی بعد از تشکیل پروفایل‌های مربوطه و صحت‌سنجی آنها (استعلام از مراجع ذی‌صلاح) در پایگاه داده این سامانه درج و به هر مشتری مورد تأیید شناسه‌ای به‌عنوان کد شهاب اختصاص داده شده است.

۳- پرسش - سامانه ملی اعتبارسنجی چیست؟

پاسخ - این سامانه بموجب ماده ۵ قانون تسهیل اعطای تسهیلات و کاهش هزینه‌های طرح و تسریع در اجرای طرح‌های تولیدی و افزایش منابع مالی و کارایی بانکها مصوب ۱۳۸۶/۴/۵ توسط شرکت مشاوره رتبه بندی اعتباری ایران راه اندازی شده است. این شرکت در حال حاضر به استعلامات بانکها بمنظور اعطای تسهیلات پاسخ می‌دهد.

۴- پرسش - سامانه تسویه چک (چکاوک) چیست؟

پاسخ - بانک مرکزی سامانه‌ای را برای پذیرش و پردازش الکترونیکی چک‌های کاغذی بین‌بانکی و انجام تراکنش‌های مبتنی بر آنها به صورت کاملاً الکترونیکی راه اندازی نموده که به جای فیزیک چک، تصویر آن برای پردازش نهایی محتوا به بانک مربوطه ارسال شده و نتیجه پردازش به صورت الکترونیکی به شعبه پذیرنده چک بازگردانده می‌شود.

۵- پرسش - در بند «و» تبصره ۳ ماده ۵ مکرر الحاقی قانون اصلاح قانون صدور چک ۱۳۹۷/۸/۱۲ ضابطه قانونی جدیدی در مورد رفع سوء اثر از حساب پیش‌بینی

شده است. آیا ضابطه مذکور برای رفع سوء اثر از چک شامل چک‌هایی که قبل از لازم‌الاجرا شدن قانون برگشت خورده‌اند می‌شود؟ به عنوان مثال چنانچه چکی سه سال قبل از لازم‌الاجرا شدن اصلاحیه جدید قانون صدور چک برگشت خورده باشد، آیا بلافاصله بعد از لازم‌الاجرا شدن قانون جدید قابل رفع سوء اثر خواهد بود؟

پاسخ - با عنایت به اطلاق عبارت «گواهی عدم پرداخت» در بند «و» تبصره ۳ ماده ۵ مکرر الحاقی قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷/۸/۱۳، ملاک برخورداری از امتیاز رفع سوء اثر از چک برگشتی، سپری شدن سه سال از تاریخ صدور گواهی‌نامه عدم پرداخت است. بنابراین بین چک‌های قبل از لازم‌الاجرا شدن این قانون با چک‌های فعلی تفاوتی وجود ندارد.

۶- پرسش - چک موردی چیست؟

پاسخ - این نوع چک از ابداعات قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷ می‌باشد که در تبصره ۲ ماده ۶ پیش بینی شده است. چک موردی چکی است که توسط اشخاصی که دسته چک ندارند و بدون نیاز به اعتبارسنجی، رتبه بندی اعتباری و استفاده از دسته چک صادر می‌گردد و بدین ترتیب، امکان برداشت از حساب این اشخاص برای ذی نفعان معین فراهم شود.

از همین روی مطابق تبصره ۲ ماده ۶ قانون صدور چک اصلاحی سال ۱۳۹۷ امکان صدور چنین چکی را فراهم نموده است. به منظور کاهش تقاضا برای دسته چک و رفع نیاز اشخاص به ابزار پرداخت وعده دار، بانک مرکزی مکلف است ظرف مدت یک سال پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، ضوابط و زیرساخت خدمات برداشت مستقیم را به صورت چک موردی فراهم نماید.

چنین چکی از امتیازات مقرر در ماده ۵ مکرر قانون صدور چک (اصلاحات سال ۱۳۹۷) نیز بهره مند می‌باشد. از همین روی قسمت اخیر ماده مذکور چنین مقرر نموده است: در صورت عدم موجودی کافی برای پرداخت چک موردی، صاحب حساب تا زمان پرداخت دین، مشمول موارد مندرج در بندهای (الف) تا (د) ماده (۵) مکرر این قانون و نیز محرومیت از دریافت دسته چک، صدور چک جدید و استفاده از چک موردی می‌باشد.

📌 نکته قابل توجه :

با توجه به جدیدبودن این ابزار، تعیین ضوابط از سوی بانک مرکزی در خصوص چک موردی ضرورت دارد.

ماده ۷ (اصلاحی ۱۳۸۲) - هرکس مرتکب بزه صدور چک بلامحل گردد به شرح ذیل محکوم خواهد شد:

الف- چنانچه مبلغ مندرج در متن چک کمتر از ده میلیون ریال باشد به حبس تا حداکثر شش ماه محکوم خواهد شد.

ب- چنانچه مبلغ مندرج در متن چک از ده میلیون ریال تا پنجاه میلیون ریال باشد از شش ماه تا یک سال حبس محکوم خواهد شد.

ج- چنانچه مبلغ مندرج در متن چک از پنجاه میلیون ریال بیشتر باشد به حبس از یک سال تا دو سال و ممنوعیت از داشتن دسته چک به مدت دو سال محکوم خواهد شد و در صورتی که صادر کننده چک اقدام به صدور چکهای بلامحل نموده باشد مجموع مبالغ مندرج در متون چکها ملاک عمل خواهد بود.

تبصره (الحاقی ۱۳۸۲) - این مجازات شامل مواردی که ثابت شود چکهای بلامحل بابت معاملات نامشروع و یا بهره ربوی صادر شده، نمی باشد.

ماده ۸ (اصلاحی ۱۳۷۲) - چکهایی که در ایران عهده بانکهای خارج از کشور صادر شده باشند از لحاظ کیفری مشمول مقررات این قانون خواهند بود.

ماده ۹- در صورتی که صادر کننده چک قبل از تاریخ شکایت کیفری، وجه چک را نقداً به دارنده آن پرداخته یا به موافقت شاکی خصوصی ترتیبی برای پرداخت آن داده باشد یا موجبات پرداخت آن را در بانک محال علیه فراهم نماید قابل تعقیب کیفری نیست.

در مورد اخیر بانک مذکور مکلف است تا میزان وجه چک حساب صادرکننده را مسدود نماید و به محض مراجعه دارنده و تسلیم چک وجه آن را بپردازد.

ماده ۱۰ (اصلاحی ۱۳۷۲) - هر کس با علم به بسته بودن حساب بانکی خود مبادرت به صدور چک نماید عمل وی در حکم صدور چک بی محل خواهد بود و به

حداکثر مجازات مندرج در ماده ۷ محکوم خواهد شد و مجازات تعیین شده غیر قابل تعلیق خواهد بود.

ماده ۱۱- جرایم مذکور در این قانون بدون شکایت دارنده چک قابل تعقیب نیست و در صورتی که دارنده چک تا شش ماه از تاریخ صدور چک برای وصول آن به بانک مراجعه ننماید یا ظرف شش ماه از تاریخ صدور گواهی عدم پرداخت شکایت ننماید دیگر حق شکایت کیفری نخواهد داشت. منظور از دارنده چک در این ماده شخصی است که برای اولین بار چک را به بانک ارائه داده است.

برای تشخیص این که چه کسی اولین بار برای وصول چک به بانک مراجعه کرده است، بانکها مکلفند به محض مراجعه دارنده چک هویت کامل او را در پشت چک با ذکر تاریخ قید نمایند.

کسی که چک پس از برگشت از بانک به وی منتقل گردیده حق شکایت کیفری نخواهد داشت مگر آنکه انتقال قهری باشد.

در صورتی که دارنده چک بخواهد چک را به وسیله شخص دیگری به نمایندگی از طرف خود وصول کند و حق شکایت کیفری او در صورت بی محل بودن چک محفوظ باشد، باید هویت و نشانی خود را با تصریح نمایندگی شخص مذکور در ظهر چک قید نماید. در این صورت بانک اعلامیه مذکور در ماده ۴ و ۵ را به نام صاحب چک صادر می کند و حق شکایت کیفری وی محفوظ خواهد بود.

تبصره - هرگاه بعد از شکایت کیفری، شاکی چک را به دیگری انتقال دهد یا حقوق خود را نسبت به چک به هر نحو دیگری واگذار نماید تعقیب کیفری موقوف خواهد شد.

ماده ۱۲ (اصلاحی ۱۳۸۲) - هرگاه قبل از صدور حکم قطعی، شاکی گذشت نماید و یا اینکه متهم وجه چک و خسارت تاخیر تادیه را نقدا به دارنده آن پرداخت کند، یا موجبات پرداخت وجه چک و خسارت مذکور (از تاریخ ارائه چک به بانک) را فراهم کند یا در صندوق دادگستری یا اجراء ثبت تودیع نماید مرجع رسیدگی قرار موقوفی صادر خواهد کرد. صدور قرار موقوفی تعقیب در دادگاه کیفری مانع از آن نیست که دادگاه نسبت به سایر خسارت مورد مطالبه رسیدگی و حکم صادر کند.

هرگاه پس از صدور حکم قطعی شاکی گذشت کند و یا اینکه محکوم علیه به ترتیب فوق موجبات پرداخت وجه چک و خسارات تاخیر تادیه و سایر خسارات مندرج در حکم را فراهم ننماید اجرای حکم موقوف می‌شود و محکوم علیه فقط ملزم به پرداخت مبلغی معادل یک سوم جزای نقدی مقرر در حکم خواهد بود که به دستور دادستان به نفع دولت وصول خواهد شد.

تبصره (الحاقی ۱۳۸۲) - میزان خسارات و نحوه احتساب آن بر مبنای قانون الحاق یک تبصره به ماده ۲ قانون اصلاح موادی از قانون صدور چک مصوب ۱۳۷۶/۳/۱۰ مجمع تشخیص مصلحت نظام خواهد بود.

ماده ۱۳ (اصلاحی ۱۳۸۲) - در موارد زیر صادرکننده چک قابل تعقیق کیفری نیست:

- الف - در صورتی که ثابت شود چک سفید امضا داده شده باشد.
- ب - هرگاه در متن چک وصول وجه آن منوط به تحقق شرطی شده باشد.
- ج - چنانچه در متن چک قید شده باشد که چک بابت تضمین انجام معامله و یا تعهدی است.
- د - هرگاه بدون قید در متن چک ثابت شود که وصول وجه آن منوط به تحقق شرطی بوده یا چک بابت تضمین انجام معامله یا تعهدی است.
- ه - در صورتی که ثابت شود چک بدون تاریخ صادر شده و یا تاریخ واقعی صدور چک مقدم بر تاریخ مندرج در متن چک باشد.

📌 نکته قابل توجه :

با عنایت به لزوم درج مشخصات صادرکننده در سامانه بانک مرکزی و تکمیل مندرجان آن در سامانه، موارد الف و ه این ماده عملاً منتفی شده و در آینده چکی از بابت این دو مورد برگشت نخواهد شد.

ماده ۱۴ (اصلاحی ۱۳۷۲) - صادرکننده چک یا ذینفع یا قائم مقام قانونی آنها با تصریح به اینکه چک مفقود یا سرقت یا جعل شده یا از طریق کلاهبرداری یا خیانت

در امانت یا جرائم دیگری تحصیل گردیده می‌تواند کتباً دستور عدم پرداخت وجه چک را به بانک بدهد. بانک پس از احراز هویت دستور دهنده از پرداخت وجه آن خودداری خواهد کرد و در صورت ارائه چک بانک گواهی عدم پرداخت را با ذکر علت اعلام شده صادر و تسلیم می‌نماید.

دارنده چک می‌تواند علیه کسی که دستور عدم پرداخت داده شکایت کند و هرگاه خلاف ادعایی که موجب عدم پرداخت شده ثابت گردد دستور دهنده علاوه بر مجازات مقرر در ماده ۷ این قانون به پرداخت کلیه خسارات وارده به دارنده چک محکوم خواهد شد.

📌 نکته قابل توجه :

مطابق تبصره ۴ ماده ۵ مکرر (الحاقی سال ۱۳۹۷)، گواهینامه عدم پرداخت مذکور، مشمول محدودیتهای مربوط به چک برگشتی نخواهد بود.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۷۶) - ذینفع در مورد این ماده کسی است که چک به نام او صادر یا ظهرنویسی شده یا چک به او واگذار گردیده باشد (یا چک در وجه حامل به او واگذار گردیده)

در موردی که دستور عدم پرداخت مطابق این ماده صادر می‌شود بانک مکلف است وجه چک را تا تعیین تکلیف آن در مرجع رسیدگی یا انصراف دستوردهنده در حساب مسدودی نگهداری نماید.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۷۲) - دستور دهنده مکلف است پس از اعلام به بانک شکایت خود را به مراجع قضایی تسلیم و حداکثر ظرف مدت یک‌هفته گواهی تقدیم شکایت خود را به بانک تسلیم نماید در غیر این صورت پس از انقضای مدت مذکور بانک از محل موجودی به تقاضای دارنده چک وجه آن را پرداخت می‌کند.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۷۶) - پرداخت چک‌های تضمین‌شده و مسافرتی را نمی‌توان متوقف نمود مگر آنکه بانک صادرکننده نسبت به آن ادعای جعل نماید. در این مورد نیز حق دارنده چک راجع به شکایت به مراجع قضایی طبق مفاد قسمت اخیر ماده ۱۴ محفوظ خواهد بود.

ماده ۱۵- دارنده چک می‌تواند وجه چک و ضرر و زیان خود را در دادگاه کیفری مرجع رسیدگی مطالبه نماید.

ماده ۱۶- رسیدگی به کلیه شکایات و دعاوی جزایی و حقوقی مربوط به چک در دادسرا و دادگاه تا خاتمه دادرسی، فوری و خارج از نوبت به عمل خواهد آمد.

ماده ۱۷- وجود چک در دست صادرکننده دلیل پرداخت وجه آن و انصراف شاکی از شکایت است مگر خلاف این امر ثابت گردد.

📌 نکته قابل توجه:

با توجه به لزوم ثبت اطلاعات چک در سامانه بانک مرکزی، ملاک تصفیه چک تصفیه آن از طریق سامانه می‌باشد و فیزیک چک همانند نوشته به تنهایی دلیل قانونی محسوب نمی‌گردد.

ماده ۱۸ (اصلاحی ۱۳۷۲) - مرجع رسیدگی‌کننده جرائم مربوط به چک بلامحل، از متهمان در صورت توجه اتهام طبق ضوابط مقرر در ماده ۱۳۴ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور کیفری) - مصوب ۱۳۷۸/۶/۲۸ کمیسیون قضایی مجلس شورای اسلامی - حسب مورد یکی از قرارهای تامین کفالت یا وثیقه (اعم از وجه نقد یا ضمانت‌نامه بانکی یا مال منقول و غیرمنقول) اخذ می‌نماید.

ماده ۱۹- در صورتی که چک به وکالت یا نمایندگی از طرف صاحب حساب اعم از شخص حقیقی یا حقوقی صادر شده باشد، صادرکننده چک و صاحب امضا متضامناً مسول پرداخت وجه چک بوده و اجراییه و حکم ضرر و زیان بر اساس تضامن علیه هر دو نفر صادر می‌شود. به علاوه امضاکننده چک طبق مقررات این قانون مسولیت کیفری خواهد داشت مگر اینکه ثابت نماید که عدم پرداخت مستند به عمل صاحب حساب یا وکیل یا نماینده بعدی او است، که در این صورت کسی که موجب عدم پرداخت شده از نظر کیفری مسوول خواهد بود.

ماده ۲۰- مسولیت مدنی پشت‌نویسان چک طبق قوانین و مقررات مربوط کماکان به قوت خود باقی است.

نکات قابل توجه:

۱- الف) با توجه به لزوم ثبت نقل و انتقال (ظهنروسی چک) در سامانه بانک مرکزی، ظهنروسیان صرفاً در صورتی مسئولیت دارند که ظهنروسی در سامانه بانک مرکزی ثبت شده باشد.

۲- ظهنروسی (نقل و انتقال) در فیزیک چک بدون ثبت در سامانه بانک مرکزی، اعتبار قانونی ندارد.

ماده ۲۱ (اصلاحی ۱۳۷۲) - بانکها مکلفند کلیه حسابهای جاری اشخاصی را که بیش از یکبار چک بی محل صادر کرده و تعقیب آنها منجر به صدور کیفرخواست شده باشد بسته و تا سه سال به نام آنها حساب جاری دیگری باز نمایند.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۷) - بانک مرکزی مکلف است با تجمیع اطلاعات گواهینامه‌های عدم پرداخت و آرای قطعی محاکم درباره چک در سامانه یکپارچه خود، امکان دسترسی برخط بانکها و مؤسسات اعتباری را به سوابق صدور و پرداخت چک و همچنین امکان استعلام گواهینامه‌های عدم پرداخت را برای مراجع قضائی و ثبتی از طریق شبکه ملی عدالت ایجاد نماید. قوه قضائیه نیز مکلف است امکان دسترسی برخط بانک مرکزی به احکام ورشکستگی، اعسار از پرداخت محکوم‌به و همچنین آرای قطعی صادرشده درباره چک‌های برگشتی و دعاوی مطروحه طبق ماده (۱۴) این قانون به همراه گواهینامه عدم پرداخت مربوط را از طریق سامانه سجل محکومیت‌های مالی فراهم نماید.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۷۲) - ضوابط و مقررات مربوط به محرومیت افراد از افتتاح حساب جاری و نحوه پاسخ به استعلامات بانکها به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که ظرف مدت سه‌ماه توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تنظیم و به تصویب هیات دولت می‌رسد.

نکات قابل توجه:

- ۱- هر صاحب حسابی که بیش از یکبار چک بلامحل صادر کرده و تعقیب وی منجر به صدور کیفرخواست شده باشد، کلیه حسابهای جاری در شبکه بانکی بسته شده و تا ۳ سال از داشتن حساب جاری و مآلاً دسته چک محروم خواهد شد.
- ۲- تجمیع اطلاعات چک‌های برگشتی توسط بانک مرکزی و امکان دسترسی آنلاین بانکها به اطلاعات مذکور.
- ۳- تکلیف قوه قضاییه بر ایجاد دسترسی برخط بانک مرکزی به احکام ورشکستگی، اعسار و چک‌های برگشتی بمنظور اعمال محدودیتها و نیز عدم امکان دریافت دسته چک.
- ۴- این ماده و تبصره یک آن، اصلاحی مورخ ۱۳۹۷/۰۸/۱۳ می‌باشد.
- ۵- شرایط اعمال محرومیت وفق ماده ۲۱ عبارتست از: ارتکاب جرم تحت عنوان صدور چک بلامحل، تعقیب قضایی و صدور کیفرخواست، تعدد صدور چک بلامحل بیش از یکبار.
- ۶- تکلیف مقرر در این ماده مختص بانکها اعم از خصوصی و دولتی می‌باشد نه موسسات مالی و اعتباری و صندوق‌های قرض الحسنه.
- ۷- وفق ماده ۳ آیین نامه «تعیین ضوابط و مقررات مربوط به محرومیت اشخاص از افتتاح حساب جاری و چگونگی پاسخ استعلام بانکها مصوب ۱۳۷۳/۸/۲۵»، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است با دریافت فهرست مشخصات اشخاصی که تعقیب آنان در رابطه با صدور چک بلامحل منتهی به صدور کیفرخواست شده است، فهرست اسامی و مشخصات اشخاص مشمول ماده (۲۱) اصلاحی قانون صدور چک را تهیه کرده و در پایان هر ماه طی بخشنامه‌ای به بانک‌های کشور ابلاغ نماید.

پرسش و پاسخ:

۱- پرسش - شبکه ملی عدالت چیست؟

پاسخ - شبکه ملی عدالت، یکی از گسترده ترین شبکه‌های الکترونیکی کشور است که دادگستری‌ها را به هم وصل کرده است. این شبکه نخستین بار در سال

۹۱ راه اندازی شد و بانک مرکزی، سازمان ثبت احوال کشور، سازمان های ثبت اسناد و املاک کشور، پزشکی قانونی، زندان ها و اقدامات تامینی نیز به این سامانه متصل شده اند. با راه اندازی این شبکه امکان مکاتبات اداری و مبادله اطلاعات فراهم شده است و نرم افزارهای فعال در این شبکه شامل سامانه مدیریت پرونده قضایی (سپ)، دبیرخانه الکترونیکی، سایت اینترنتی قوه قضاییه، سامانه خدمات الکترونیکی (سخا) است.

به معنای دیگر شبکه ملی عدالت، بمنظور ساماندهی ارتباطات الکترونیک در دستگاه قضا و دسترسی به اطلاعات از سایر دستگاه های دولتی، نهادهای عمومی و غیر دولتی، شخصیت های حقوقی و بخش خصوصی است. ضمن این که در استفاده از این شبکه پروژه های زیادی زیر مجموعه شبکه عدالت قرار می گیرند که مهم ترین آن ارتباط با دولت است، که اکنون به وسیله شبکه پیام دولت و شبکه عدالت این ارتباط بین قوه قضاییه و دولت برقرار شده است.

مهم ترین مزیت آن این است که در بستر اینترنت فعالیت نمی کند و تحت اینترنت است. (اینترانت (intranet) در واقع یک شبکه مشخص برای استفاده کنندگان در یک محیط و یا منطقه می باشد که تمامی امکانات اینترنت را هم می تواند داشته باشد و لزوماً به شبکه جهانی اینترنت متصل نیست. پیشوند intra به معنای داخلی است و بدان معنی است که اینترانت برای برقراری ارتباطات داخلی طراحی شده است.) اما هنوز تعدادی از سازمان ها و نهادهایی که باید به این شبکه به پیوندند به طور کامل وصل نشده اند و بعضاً به صورت پایلوت فعالیت می کنند.

ماده ۲۱ مکرر (الحاقی ۱۳۹۷) - بانک مرکزی مکلف است ظرف مدت دو سال پس از لازم الاجراء شدن این قانون در مورد اشخاص ورشکسته، معسر از پرداخت محکوم به یا دارای چک برگشتی رفع سوء اثر نشده، از دریافت دسته چک و صدور چک جدید در سامانه صیاد و استفاده از چک موردی جلوگیری کرده و همچنین امکان استعلام آخرین وضعیت صادر کننده چک شامل سقف

اعتبار مجاز، سابقه چک برگشتی در سه سال اخیر و میزان تعهدات چک‌های تسویه‌نشده را صرفاً برای کسانی که قصد دریافت چک را دارند، فراهم نماید. سامانه مذکور به نحوی خواهد بود که صدور هر برگه چک مستلزم ثبت هویت دارنده، مبلغ و تاریخ مندرج در چک برای شناسه یکتای برگه چک توسط صادرکننده بوده و امکان انتقال چک به شخص دیگر توسط دارنده تا قبل از تسویه آن، با ثبت هویت شخص جدید برای همان شناسه یکتای چک امکان‌پذیر باشد. مبلغ چک نباید از اختلاف سقف اعتبار مجاز و تعهدات چک‌های تسویه نشده بیشتر باشد.

تبصره ۱- در مورد چک‌هایی که پس از گذشت دو سال از لازم‌الاجراء شدن این قانون صادر می‌شوند، تسویه چک صرفاً در سامانه تسویه چک (چکاوک) طبق مبلغ و تاریخ مندرج در سامانه و در وجه دارنده نهائی چک براساس استعلام از سامانه صیاد انجام خواهد شد و در صورتی که مالکیت آنها در سامانه صیاد ثبت نشده باشد، مشمول این قانون نبوده و بانک‌ها مکلفند از پرداخت وجه آنها خودداری نمایند. در این موارد، صدور و پشت‌نویسی چک در وجه حامل ممنوع است و ثبت انتقال چک در سامانه صیاد جایگزین پشت‌نویسی چک خواهد بود. چک‌هایی که تاریخ صدور آنها قبل از زمان مذکور باشد، تابع قانون زمان صدور می‌باشد.

تبصره ۲- ممنوعیت‌های این ماده در مورد اشخاص ورشکسته، معسر از پرداخت محکوم به یا دارای چک برگشتی رفع سوءاثر نشده که به وکالت یا نمایندگی از طرف صاحب حساب اعم از شخص حقیقی یا حقوقی اقدام می‌کنند نیز مجری است.

نکات قابل توجه:

- ۱- با توجه به مدت ۲ سال تعیین شده، در تاریخ ۱۳۹۹/۹/۲۰ این قانون نسبت به چک‌ها قابل اعمال می‌باشد. البته بانک مرکزی طی بخشنامه ابلاغی تاریخ اجرای آن را به ۱۳۹۹/۱۰/۲۰ تغییر داده است.
- ۲- این ماده و تبصره‌های آن، الحاقی مورخ ۱۳۹۷/۰۸/۱۳ می‌باشد.
- ۳- اشخاص ورشکسته و معسر از پرداخت محکوم به (که اطلاعات آنها به صورت برخط در اختیار بانک مرکزی قرار خواهد گرفت) از داشتن دسته چک محروم خواهند بود.
- ۴- اشخاصی که دارای چک برگشتی می‌باشند علاوه بر ممنوعیت داشتن دسته چک از صدور چکهای جدید نیز منع می‌شوند به بیان دیگر با برگشت یک ورقه چک، با توجه به لزوم ثبت اطلاعات چک صادر شده در سامانه بانک مرکزی، سیستم امکان صدور و ثبت ورقه چک جدید را نخواهد داد به این ترتیب الباقی چکهای موجود در اختیار صادرکننده قابل استفاده نخواهد بود.
- ۵- اشخاص مندرج در بند ۳ و ۴ فوق (اشخاص ورشکسته، معسر از پرداخت محکوم به و دارای چک برگشتی) امکان استفاده از چک موردی نیز نخواهند داشت.
- ۶- این ماده امکان نقل و انتقال (ظهرنویسی) را پیش بینی نموده مشروط به اینکه این نقل و انتقال در سامانه بانک مرکزی ثبت شود و نقل و انتقال خارج از سامانه فاقد اعتبار می‌باشد.
- ۷- با توجه به لزوم درج اطلاعات ذینفع (دارنده) در سامانه بانک مرکزی، صدور چک در وجه حامل و نیز ظهرنویسی آن در وجه حامل ممنوع و فاقد اعتبار است.
- ۸- چکهایی که تاریخ صدور آنها قبل از لازم الاجرا شدن این قانون باشد، تابع زمان صدور است.
- ۹- در زمان صدور چک صادرکننده باید به سقف اعتبار خود توجه نماید چراکه سامانه بانک مرکزی احتمالاً به گونه‌ای طراحی خواهد شد که صدور و ثبت بیش از سقف اعتبار امکان پذیر نمی‌باشد.
- ۱۰- به دلیل داشتن سقف اعتبار برای چک، مبلغ چک نمی‌تواند بیشتر از سقف اعتبار صادر گردد.

۱۱- لازم است مشخصات صاحب حساب و دارنده چک در سامانه صیاد ثبت گردد به نحویکه دارنده چک نیز باید مشخصات چک را با چک مطابقت داده و سپس آن را تایید نماید. با تایید چک توسط دارنده، دیگر امکان تغییر و اصلاح مشخصات چک در سامانه وجود نخواهد داشت.

۱۲- چکهایی که بر اساس مقررات این ماده صادر نشده باشند (بطور مثال مشخصات چک در سامانه صیاد ثبت نشده باشد) علاوه بر تکلیف بانکهها به عدم پرداخت وجه آن به دارنده، از شمول قانون صدور چک هم خارج می باشد.

۱۳- ممنوعیتهای موضوع ماده ۲۱ مکرر عبارتست از: عدم دریافت دسته چک، عدم صدور چک جدید در سامانه صیاد، عدم استفاده از چک موردی

۱۴- ممنوعیتهای این ماده شامل نمایندگان و وکلای اشخاص حقوقی و حقیقی نیز خواهد بود.

📌 پرسش و پاسخ:

۱- پرسش - کدام اشخاص وفق ماده ۲۱ مکرر قانون صدور چک مشمول ممنوعیتهای آن ماده (عدم دریافت دسته چک، عدم صدور چک جدید در سامانه صیاد، عدم استفاده از چک موردی) می گردند؟

پاسخ - اشخاص ورشکسته، معسر از پرداخت محکوم به یا دارای چک برگشتی رفع سوءاثر نشده (چه صاحب حساب باشد چه وکیل یا نماینده وی اعم از حقیقی و حقوقی)، مشمول ممنوعیتهای موضوع ماده ۲۱ مکرر قانون صدور چک می باشند.

ماده ۲۲ (اصلاحی ۱۳۸۲) - در صورتی که به متهم دسترسی حاصل نشود، آخرین نشانی متهم در بانک محال علیه اقامتگاه قانونی او محسوب می شود و هرگونه ابلاغی به نشانی مزبور به عمل می آید.

هرگاه متهم حسب مورد به نشانی بانکی یا نشانی تعیین شده شناخته نشود یا چنین محلی وجود نداشته باشد گواهی مامور به منزله ابلاغ اوراق تلقی می شود و رسیدگی به متهم بدون لزوم احضار متهم وسیله مطبوعات ادامه خواهد یافت.

ماده ۲۳ (اصلاحی ۱۳۹۷) - دارنده چک می‌تواند با ارائه گواهینامه عدم پرداخت، از دادگاه صالح صدور اجرائیه نسبت به کسری مبلغ چک و حق الوکاله و کیل طبق تعرفه قانونی را درخواست نماید. دادگاه مکلف است در صورت وجود شرایط زیر حسب مورد علیه صاحب حساب، صادر کننده یا هر دو اجرائیه صادر نماید.

الف- در متن چک، وصول وجه آن منوط به تحقق شرطی نشده باشد؛
ب- در متن چک قید نشده باشد که چک بابت تضمین انجام معامله یا تعهدی است؛

ج- گواهینامه عدم پرداخت به دلیل دستور عدم پرداخت طبق ماده (۱۴) این قانون و تبصره‌های آن صادر نشده باشد.

صادر کننده مکلف است ظرف مدت ده روز از تاریخ ابلاغ اجرائیه، بدهی خود را بپردازد، یا با موافقت دارنده چک ترتیبی برای پرداخت آن بدهد یا مالی معرفی کند که اجرای حکم را میسر کند؛ در غیر این صورت حسب درخواست دارنده، اجرای احکام دادگستری، اجرائیه را طبق «قانون نحوه محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۴/۳/۲۳» به مورد اجراء گذاشته و نسبت به استیفای مبلغ چک اقدام می‌نماید.

اگر صادر کننده یا قائم مقام قانونی او دعوی مانند مشروط یا بابت تضمین بودن چک یا تحصیل چک از طریق کلاهبرداری یا خیانت در امانت یا دیگر جرائم در مراجع قضائی اقامه کند، اقامه دعوی مانع از جریان عملیات اجرائی نخواهد شد؛ مگر در مواردی که مرجع قضائی ظن قوی پیدا کند یا از اجرای سند مذکور ضرر جبران ناپذیر وارد گردد که در این صورت با أخذ تأمین مناسب، قرار توقف عملیات اجرائی صادر می‌نماید. در صورتی که دلیل ارائه شده مستند به سند رسمی باشد یا اینکه صادر کننده یا قائم مقام قانونی مدعی مفقود شدن چک بوده و مرجع قضائی دلایل ارائه شده را قابل قبول بداند، توقف عملیات اجرائی بدون أخذ تأمین صادر خواهد شد. به دعوی مذکور خارج از نوبت رسیدگی خواهد شد.

نکات قابل توجه:

- ۱- این ماده، اصلاحی مورخ ۱۳۹۷/۰۸/۱۳ می باشد.
- ۲- امتیاز مهم - دارنده چک برگشتی می تواند از اجراسی احکام دادگستری (بدون اینکه دادنامه در ماهیت چک صادر نماید) تقاضای صدور اجراییه نماید.
- ۳- صدور اجراییه قضایی نسبت به چک یکی از نوآوریهای قانون اصلاح قانون صدور چک است.
- ۴- اجراییه قضایی صرفاً علیه صاحب حساب و صادرکننده صادر می گردد و امکان صدور اجراییه قضایی علیه ضامن و ظهرنویس وجود ندارد.
- ۵- با ابلاغ اجراییه به صادرکننده چک، وی موظف است ظرف ۱۰ روز نسبت به پرداخت مبلغ چک به دارنده اقدام نماید.
- ۶- امکان صدور اجراییه قضایی نسبت به چکهایی که در متن آن شرطی درج شده باشد و یا بابت تضمین صادر شده باشند وجود ندارد.
- ۷- صدور اجراییه قضایی با هر مبلغی در صلاحیت دادگاه است و شوراها حل اختلاف صالح به رسیدگی نمی باشند.
- ۸- در صورت صدور اجراییه قضایی، امکان اخذ خسارت تاخیر تادیه وجود ندارد و صرفاً مبلغ مندرج در چک به علاوه حق الوکاله و کیل (بر اساس تعرفه قانونی) قابل مطالبه می باشد.
- ۹- در صورت تقاضای صدور اجراییه قضایی، امکان طرح دعوی مطالبه وجه چک به انضمام خسارات تاخیر تادیه نیز وجود دارد.
- ۱۰- صدور اجراییه قضایی نسبت به چکهای صیادی دارای کد رهگیری امکان پذیر است بنابراین نمی توان نسبت به چکهای صیادی و فاقد کد رهگیری درخواست صدور اجراییه قضایی نمود.
- ۱۱- در صورت صدور اجراییه قضایی، ادعای اعسار و تقسیط مسموع و قابل پذیرش بوده و رسیدگی به آن در صلاحیت مرجع صادرکننده اجراییه می باشد.
- ۱۲- رعایت ماده ۳۱۵ قانون تجارت مبنی بر تکلیف ۱۵ روزه دارنده بمنظور مراجعه به بانک و وصول وجه چک الزامی نیست چراکه شرایط صدور اجراییه قضایی نسبت به

چک در ماده ۲۳ بیان شده است، بنابراین لزوم مراجعه دارنده به بانک محال^۱ علیه ظرف پانزده روز از تاریخ چک جزء شرایط صدور اجراییه قضایی علیه صادرکننده یا صاحب حساب نیست.

۱۳- چک مشروط و چک بابت تضمین انجام معامله که برگشت شده است به دلیل آنکه در خصوص تشخیص شرط مندرج در چک یا انجام تعهدات مورد تضمین مستلزم رسیدگی قضایی است، امکان تقاضای صدور اجراییه وجود ندارد.

۱۴- در صورت صدور اجراییه قضایی، امکان جلب صادرکننده یا صاحب حساب در راستای ماده ۳ قانون نحوه اجرای محکومیتهای مالی (بعد از سپری شدن مهلت سی روزه از تاریخ ابلاغ اجراییه) وجود دارد. چنانچه پس از جلب، محکوم^۲ علیه رضایت محکوم^۳ له یا موجبات پرداخت محکوم^۴ به را فراهم کند، حبس نخواهد شد.

۱۵- هزینه صدور اجراییه، مبلغ ۲۰۰۰۰ ریال بابت بهای برگ اجراییه است، بنابراین درخواست صدور اجراییه قضایی چک به جز هزینه اوراق و تطبیق آن، هزینه دیگری ندارد.

۱۶- دعوای ابطال اجراییه قضایی چک غیرمالی است.

۱۷- مرجع قضایی صادرکننده قرار توقف عملیات اجرایی، حسب مورد دادسرا، دادگاه کیفری یا دادگاه حقوقی است که به دعوای مذکور رسیدگی می کند.

۱۸- تا فرارسیدن مهلت دو ساله جهت ممنوعیت ظهرنویسی، چکهایی که به صورت عادی و از طریق ظهرنویسی منتقل می شوند مشمول مقررات ماده ۲۳ خواهند بود و شامل هر دارنده از جمله منتقل الیه می باشد.

پرسش و پاسخ:

۱- پرسش - آیا مدیون یا همان صادرکننده چک می تواند بعد از درخواست دارنده چک و صدور اجراییه قضایی، دادخواست اعسار و تقسیط بدهد؟

پاسخ - با توجه به تصریح ذیل ماده ۲۳ قانون اصلاح قانون صدور چک (اصلاحی ۱۳۹۷) و با عنایت به ماده ۱۹ قانون یادشده، مقررات قانون نحوه اجرای محکومیتهای مالی مصوب ۱۳۹۴ از جمله مقررات مواد ۳ و ۱۳ این قانون،

نسبت به اجراییه‌های صادره در اجرای قانون اصلاحی یادشده قابلیت اعمال دارد. بنابراین رسیدگی به دعوای اعسار و تقسیط قابل استماع و در صلاحیت دادگاه صادرکننده اجراییه است.

۲- پرسش - چنانچه بعد از مهلت پانزده روزه مقرر در قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱ چک واخواست شود (نسبت به آن گواهی عدم پرداخت صادر شود)، آیا می‌توان صدور اجراییه برای چک مذکور درخواست کرد؟

پاسخ - شرایط صدور اجراییه چک همان است که در ماده ۲۳ قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷ آمده است، لزوم مراجعه دارنده به بانک ظرف پانزده روز از تاریخ چک جزء شرایط صدور اجراییه علیه صادرکننده نیست.

۳- پرسش - نظر به اجرایی شدن قانون اصلاح قانون صدور چک و وصول درخواست‌های اجراییه چک به لحاظ این‌که در بخشنامه تعرفه خدمات قضایی در خصوص هزینه دادرسی تقدیم دادخواست صدور اجراییه قیدی وجود ندارد اخذ هزینه دادرسی موصوف به چه کیفیتی خواهد بود؟

پاسخ - نظر به این‌که وصول هرگونه هزینه دادرسی و خدمات قضایی باید به موجب قانون باشد و قانون در خصوص وصول هزینه درخواست صدور اجراییه چک، ساکت است و جدول شماره ۱۶ تعرفه خدمات قضایی سال ۱۳۹۶ که عیناً در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ تکرار شده است، حکمی در این خصوص ندارد و صرفاً ناظر بر دریافت مبلغ ۲۰۰۰۰ ریال بابت بهای برگ اجراییه است، بنابراین در فرض سوال درخواست صدور اجراییه چک به جز هزینه اوراق و تطبیق آن، هزینه دیگری ندارد.

۴- پرسش - برای صدور اجراییه نسبت به چک، به دادگاه باید مراجعه شود یا حسب مبلغ چک به شورای حل اختلاف؟

پاسخ - قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷، نسبت به قانون شورای حل اختلاف مصوب ۱۳۹۴ مؤخر می‌باشد و قانون گذار با علم و اطلاع از حدود صلاحیت آن شوراهای در ماده ۲۳ قانون اخیرالتصویب، صدور اجراییه را به طور مطلق در صلاحیت دادگاه قرار داده است.

ماده ۲۴ (الحاقی ۱۳۹۷) - در صورت تخلف از هر یک از تکالیف مقرر در این قانون برای بانک‌ها یا مؤسسات اعتباری اعم از دولتی و غیردولتی، کارمند خاطی و مسؤول شعبه مربوط حسب مورد با توجه به شرایط، امکانات، دفعات و مراتب به مجازات‌های مقرر در ماده (۹) «قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲/۹/۱۷» محکوم می‌شوند که رسیدگی به این تخلفات در صلاحیت بانک مرکزی است.

📌 نکات قابل توجه:

- ۱- این ماده، الحاقی مورخ ۱۳/۰۸/۱۳۹۷ می‌باشد.
- ۲- محکومیت موضوع این ماده از نوآوریهای قانون اصلاح قانون صدور چک می‌باشد.
- ۳- قانون رسیدگی به تخلفات اداری برای دستگاههای دولتی لازم الاجرا بوده که با تصویب قانون اصلاح قانون صدور چک و ماده ۲۴ آن، در بخش تخلف از تکالیف مقرر در قانون اصلاح قانون صدور چک مشمول کارمند خاطی و مسیول شعبه مربوطه بانکهای خصوصی هم می‌شود.
- ۴- این ماده ناظر به تخلفات کارمند و مسیول شعبه بانک مربوطه می‌باشد لکن مسیولیت بانک در جبران خسارات وفق تبصره ۵ ماده ۵ مکرر این قانون به قوت خود باقی می‌باشد.

📌 پرسش و پاسخ:

- ۱- پرسش - تفاوت مجازات مندرج در ماده ۲۴ با مسیولیت مندرج در تبصره ۵ ماده ۵ مکرر چیست؟
پاسخ - اولاً مجازات مقرر در ماده ۲۴ به کلیه تکالیف مندرج در قانون صدور چک برمیگردد و مختص یک یا دو ماده نمی‌باشد در حالیکه مسیولیت مندرج در تبصره ۵ ماده ۵ مکرر متوجه عدم رعایت تکالیف مقرر در ماده ۵ مکرر و

تبصره‌های ذیل آن می‌باشد و شامل سایر مواد نیست. ثانیاً مجازات موضوع ماده ۲۴، امری کیفی بوده ولی مسئولیت مقرر در تبصره ۵ ماده ۵ مکرر امری حقوقی است و نیاز به اثبات ورود خسارت به مشتری یا دارنده چک دارد. ثالثاً مجازات موضوع ماده ۲۴ ناظر بر «کارمند خاطی و مسئول شعبه» می‌باشد در حالیکه مسئولیت مقرر در تبصره ۵ ماده ۵ مکرر متوجه «بانک» است.

۲- پرسش - مجازات‌های مقرر در ماده ۹ «قانون رسیدگی به تخلفات اداری» چیست؟

پاسخ - مجازات‌های مندرج در ماده ۹ «قانون رسیدگی به تخلفات اداری» عبارتست از: اخطار کتبی - توبیخ کتبی - کسر حقوق و فوق العاده شغل - انفصال موقت - تغییر محل جغرافیایی خدمت - تنزل مقام و یا محرومیت از انتصاب به پست‌های حساس و مدیریتی - تنزل گروه - باز خرید خدمت - بازنشستگی - اخراج از دستگاه متبوع - انفصال دائم.

٢

بخش دوم

قوانین و مقررات مرتبط

بانک سینا
SINABANK

اطلاعیه‌های پنجگانه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در خصوص اجرای قانون جدید چک

۱- اطلاعیه شماره (۱)

کارسازی چک‌ها تا اطلاع ثانوی به شکل گذشته تداوم می‌یابد

بانک مرکزی و شبکه بانکی به منظور اجرای قانون جدید، تمهیدات لازم را برای ثبت چک در «سامانه صیاد» توسط دارندگان چک فراهم کرده است، لازم به ذکر است کارسازی چک تا اطلاع ثانوی به روال سابق همچنان ادامه دارد.

به گزارش روابط عمومی بانک مرکزی، به اطلاع هموطنان عزیز می‌رساند، بانک مرکزی و شبکه بانکی کشور در راستای اجرای ماده ۲۱ مکرر قانون «اصلاح قانون صدور چک»، مصوب مورخ سیزدهم آبان‌ماه یک‌هزار و سیصد و نود و هفت «مجلس شورای اسلامی»، نسبت به آماده‌سازی زیرساخت‌ها و درگاه‌های ارتباطی به منظور اجرای تکالیف قانونی برعهده نظام بانکی کشور اقدام و امکانات لازم برای ایجاد دسترسی صادرکنندگان و دریافت‌کنندگان چک را به سامانه صیاد فراهم کرده است.

باتوجه به این که به موجب مفاد ماده یادشده صدور و انتقال هر برگه چک مستلزم ثبت در «سامانه صیاد» است، از تاریخ بیست و دوم آذرماه سال جاری، صادرکنندگان و دریافت‌کنندگان چک موارد زیر را مدنظر قرار دهند:

۱- بر اساس تبصره ۱ ماده فوق، از تاریخ ۲۲ آذر ماه ۱۳۹۹ ضروری است تمام

چک‌ها در وجه ذینفع مشخص صادر شوند. همچنین ثبت انتقال چک در سامانه صیاد جایگزین پشت‌نویسی چک خواهد بود.

۲- تمام دارندگان دسته چک موظفند پس از صدور چک، اطلاعات چک صادر شده را به همراه اطلاعات دریافت‌کننده آن (شامل شناسه‌ملی/کدملی ذینفع، مبلغ و تاریخ سررسید) در «سامانه صیاد» ثبت کنند. بدین منظور صادرکننده چک می‌تواند از طریق درگاه‌های نوین بانک افتتاح‌کننده و نگهدارنده حساب جاری وی (شامل اینترنت بانک و همراه بانک) و یا برنامه‌های موبایلی فعال در حوزه پرداخت کشور به سامانه یاد شده دسترسی داشته و نسبت به ثبت چک اقدام کند.

- شناسایی صادرکننده چک و حصول اطمینان از ثبت اطلاعات چک توسط وی مستلزم انجام فرایند احراز هویت توسط بانک و یا برنامه موبایلی است، که احراز هویت در برنامه‌های موبایلی به صورت زیر انجام می‌شود:
- الف- انطباق شماره تلفن صادرکننده چک با کد ملی وی؛
- ب- استفاده از یکی از کارت‌های بانکی صادرکننده چک.

به عبارت دیگر صادرکننده چک می‌تواند با به کارگیری یکی از کارت‌های بانکی خود که توسط بانک صادرکننده چک در اختیار وی قرار گرفته و با استفاده از سیم کارت ثبت شده به نام وی، اقدام به ثبت اطلاعات چک در «سامانه صیاد» کند.

۳- به منظور بررسی صحت اطلاعات چک ثبت شده، دریافت‌کننده چک امکان اخذ استعلام از «سامانه صیاد» را داشته و پس از حصول اطمینان از تطبیق اطلاعات ثبت شده با اطلاعات مندرج در برگه چک نسبت به تأیید اطلاعات چک دریافتی اقدام می‌کند. همچنین چنانچه دریافت‌کننده چک پس از تأیید اطلاعات آن، متمایل به انتقال چک به شخص دیگری باشد، این امکان در سامانه یاد شده با ثبت مشخصات ذینفع جدید (ثبت شناسه/کدملی وی) برای وی فراهم است.

- شناسایی دریافت‌کننده چک و حصول اطمینان از تأیید اطلاعات چک توسط وی مستلزم انجام فرایند احراز هویت توسط بانک و یا برنامه موبایلی است، که احراز هویت در برنامه‌های موبایلی به صورت زیر انجام می‌شود:
- الف- انطباق شماره تلفن دریافت‌کننده چک با کد ملی وی؛

ب- استفاده از یکی از کارت‌های بانکی دریافت‌کننده چک، به عبارت دیگر دریافت‌کننده چک می‌تواند با به کارگیری یکی از کارت‌های بانکی متعلق به خود و با استفاده از سیم کارت‌تی که به نام وی ثبت شده‌است، اقدام به تایید اطلاعات چک و یا انتقال آن به شخص دیگر در سامانه صیاد کند.

با توجه به اهمیت چک در مبادلات تجاری کشور به عنوان یکی از ابزارهای پرداخت غیرنقدی و مهم در نظام پرداخت کشور، نظرداشت معضلات و مشکلات اقتصادی ناشی از بیماری کرونا برای برخی از کسب‌وکارها و همچنین در راستای فرهنگ‌سازی و ایجاد فرصت مناسب به منظور برقراری ارتباط عموم مردم با سامانه صیاد، ضمن تاکید بر ضرورت ثبت اطلاعات چک توسط صادرکنندگان آن در سامانه ذکر شده براساس روال اجرایی تمهید شده به شرح فوق، بانک مرکزی و شبکه بانکی کشور حداکثر تعامل و همکاری لازم را با عموم مردم به منظور پیشگیری از بروز هرگونه چالش‌های احتمالی ناشی از اجرای فرایند ثبت و نقل و انتقال چک را به عمل می‌آورد و کارسازی چکها تا اطلاع ثانوی همانند گذشته تداوم می‌یابد.

📌 اطلاعیه شماره (۲)

رفع محدودیت‌های ناشی از چک برگشتی برای بنگاه‌های اقتصادی به

مدت یک سال

بانک مرکزی براساس مفاد قانون صدور چک با هماهنگی وزارت صمت و استانداری‌های سراسر کشور، رفع محدودیت‌های ناشی از چک برگشتی برای بنگاه‌های اقتصادی را به مدت یک سال اجرایی کرد.

به گزارش روابط عمومی بانک مرکزی، بانک مرکزی براساس مفاد قانون صدور چک با هماهنگی وزارت صنعت، معدن و تجارت و استانداری‌های سراسر کشور روند رفع محدودیت مشمولان آیین‌نامه شماره ۷۲۲۰۸ مورخ ۱۲ شهریور ماه ۱۳۹۸ هیئت وزیران موضوع تبصره ۱ ماده ۵ مکرر قانون صدور چک را اجرایی کرد.

براساس تبصره ۱ ماده ۵ مکرر قانون صدور چک رفع محدودیت بندهای الف (عدم افتتاح هرگونه حساب و صدور کارت‌بانکی جدید)، ج (عدم پرداخت هرگونه تسهیلات

بانکی یا صدور ضمانت‌نامه‌های ارزی یا ریالی) و د (عدم گشایش اعتبار اسنادی ارزی یا ریالی) در خصوص بنگاه‌های اقتصادی که دارای چک برگشتی هستند با توجه به شرایط، اوضاع و احوال اقتصادی موجب اخلاف در امنیت اقتصادی استان مربوط شود، به تشخیص شورای تأمین استان موارد یاد شده به مدت یک سال به حالت تعلیق درمی‌آید. با توجه به موارد فوق و در راستای اجرای ماده ۶ آیین‌نامه اجرایی تبصره فوق‌الذکر بانک مرکزی پس از وصول مصوبه شورا، نسبت به تعلیق محدودیت بنگاه اقتصادی به مدت یک سال در سامانه‌های مربوط اقدام می‌کند.

بر این اساس مدیریت کل اعتبارات طی بخشنامه شماره ۹۸،۲۹۲۷۵۹ مورخ ۲۹ آبان ماه ۱۳۹۸ موضوع رفع محدودیت‌های فوق‌الذکر و اسامی مشمولان را به منظور رفع محرومیت ناشی از چک برگشتی برای دریافت تسهیلات، به شبکه بانکی کشور اعلام کرد.

همچنین رفع محدودیت ناشی از چک برگشتی برای صدور ضمانت‌نامه و گشایش اعتبار اسنادی در «سامانه سپام» و افتتاح حساب در «سامانه سیاح» برای مشمولان آیین‌نامه مزبور رأساً توسط بانک مرکزی انجام می‌شود. گفتنی است مشمولان آیین‌نامه مورد اشاره همچنان از دریافت دسته‌چک محروم خواهند بود.

📌 اطلاعیه شماره (۳)

تسهیل روند پیگیری قضایی در خصوص چک‌های برگشتی

بانک مرکزی در راستای اجرایی کردن مفاد قانون صدور چک با هماهنگی قوه قضاییه، روند پیگیری قضایی چک‌های برگشتی را تسهیل کرد.

به گزارش روابط عمومی بانک مرکزی، مطابق ماده (۴) قانون صدور چک مصوب ۱۳ آبان ماه ۱۳۹۷ مجلس شورای اسلامی، «هرگاه وجه چک به علتی از علل مندرج در ماده ۳ قانون مذکور پرداخت نشود، بانک مکلف است بنا به درخواست دارنده چک فوراً غیرقابل پرداخت بودن آن را در سامانه یکپارچه بانک مرکزی ثبت کرده و با دریافت کد رهگیری و درج آن در گواهی‌نامه‌ای که مشخصات چک و هویت و نشانی کامل

صادرکننده در آن ذکر شده باشد، علت و یا علل عدم پرداخت را صریحاً قید و آن را امضا و مهر و به متقاضی تسلیم کند.

این موضوع طی بخشنامه شماره ۹۸،۲۵۲۸۰۹ مورخ ۲۴ مهر ماه ۱۳۹۸ «مدیریت کل اعتبارات بانک مرکزی»، به تمام بانکها و مؤسسات اعتباری ابلاغ شده است. در این زمینه به شرح زیر می‌توان نسبت به نحوه پیگیری قضایی طبق قانون جدید اقدام کرد:

شیوه جدید به این صورت است که دارنده چک برگشتی ابتدا به بانک مراجعه و از بانک، تقاضای صدور گواهی‌نامه عدم پرداخت، ثبت آنی اطلاعات چک در سامانه چک‌های برگشتی بانک مرکزی و درج «کدرهگیری» بر روی گواهی‌نامه مذکور می‌کند. سپس به دفاتر خدمات الکترونیک قوه قضاییه رفته و شکایت خود را در آنجا ثبت می‌کند. پس از ثبت شکایت، طی مدت کوتاهی قاضی پرونده، ظاهر چک را بررسی می‌کند؛ اگر سه شرط اصلی‌ای که در متن قانون ذکر شده است در ظاهر چک رعایت شده باشد، اجراییه را صادر می‌کند.

از لحظه صدور اجراییه ۱۰ روز به صادرکننده چک برگشتی مهلت داده می‌شود که کسری موجودی چک را پرداخت کند، در غیر این صورت از طریق قانون «نحوه اجرای محکومیت‌های مالی» با صادرکننده چک برگشتی، برخورد می‌شود.

📌 اطلاعیه شماره (۴)

صدور دسته چک‌های جدید با مدت اعتبار ۳ سال و درج شناسه یکتا / چک‌های در دست مردم نیازمند ثبت در سامانه صیاد نیست

بانک مرکزی و شبکه بانکی به منظور اجرای قانون جدید صدور چک، دسته چک‌های جدید با مدت اعتبار حداکثر ۳ سال از زمان دریافت چک و با درج شناسه یکتا و با قابلیت ثبت در سامانه صیاد منتشر می‌کند ضمن اینکه دسته‌چک‌های فعلی در دست مردم به روال سابق کارسازی شده و نیازمند ثبت در سامانه صیاد نیست.

به گزارش روابط عمومی بانک مرکزی، به اطلاع هموطنان عزیز می‌رساند به استناد ماده (۶) قانون صدور چک مصوب مورخ ۱۳ آبان‌ماه ۱۳۹۷ مجلس شورای اسلامی،

دسته چک‌های جدید حداکثر با مدت اعتبار ۳ سال از زمان دریافت چک و با درج شناسه یکتا در اختیار مشتریان قرار خواهد گرفت. بدین نحو که در متن هر برگه چک علاوه بر درج شناسه یکتا (۱۶ رقم)، عبارت «تاریخ صدور این برگه چک حداکثر تا تاریخ..... معتبر است» نیز قید شده است.

بر این اساس و در راستای اجرای ماده (۲۱) مکرر قانون یاد شده، صدور برگه چک‌های جدید در وجه حامل ممنوع بوده و لازم است تمام صادرکنندگان چک، چک‌های جدید را صرفاً در وجه گیرنده مشخص (شخص حقیقی/حقوقی) صادر کنند و گیرندگان چک نیز از پذیرش چک‌های مذکور در وجه حامل خودداری کنند. همچنین صادرکننده چک مجاز به صدور چک به تاریخ بعد از تاریخ اعتبار چک (تاریخ قید شده در عبارت موصوف) نبوده و گیرندگان آن نیز ملزم به کنترل تاریخ‌های یادشده خواهند بود.

چک‌های جدید که براساس ماده (۶) قانون مذکور صادر می‌شوند، قابلیت ثبت در سامانه صیاد را خواهند داشت و صادرکنندگان چک می‌توانند از طریق درگاه‌های بانکی و یا برنامه‌های موبایلی فعال در حوزه پرداخت کشور، اطلاعات ذی‌نفع به انضمام مبلغ و تاریخ چک را در سامانه صیاد ثبت کنند. همچنین گیرندگان چک‌های جدید نیز می‌توانند به طرق موصوف با استعلام وضعیت چک ثبت شده برای ایشان، مراتب تایید دریافت چک را به سامانه صیاد اعلام کنند.

انتقال چک‌های جدید نیز در سامانه صیاد میسر بوده، چنانچه گیرنده چک پس از تائید اطلاعات آن متمایل به انتقال چک به شخص دیگری (شخص ثالث) باشد، این امکان در سامانه یاد شده با ثبت مشخصات ذینفع جدید (ثبت شناسه/کدملی وی) برای وی فراهم است. در صورت عدم ثبت انتقال چک در سامانه صیاد، لازم است اطلاعات مربوط به هویت گیرنده جدید (شامل نام و نام خانوادگی/نام شرکت و شماره/شناسه ملی) در ظهر چک پشت‌نویسی شود.

همچنین همانگونه که در اطلاعیه شماره (۱) قانون چک مورخ ۴ آذرماه ۱۳۹۷ اعلام شده است، نحوه دسترسی به سامانه صیاد و استفاده از برنامه‌های موبایلی به شرح زیر یادآوری می‌شود:

۱- صادرکننده چک می‌تواند با مراجعه به بانک افتتاح‌کننده و نگهدارنده حساب

جاری وی و دریافت دسترسی به درگاه‌های نوین بانکی (شامل اینترنت بانک و همراه بانک) و یا استفاده از برنامه‌های موبایلی فعال در حوزه پرداخت کشور به سامانه صیاد دسترسی داشته و نسبت به ثبت چک اقدام کند.

۲- شناسایی صادرکننده چک و اطمینان از ثبت اطلاعات چک توسط وی مستلزم انجام فرایند احراز هویت توسط بانک و یا برنامه موبایلی است که احراز هویت در برنامه‌های موبایلی به صورت زیر انجام می‌شود:

الف- انطباق شماره تلفن صادرکننده چک با کد ملی وی؛

ب- استفاده از یکی از کارت‌های بانکی صادرکننده چک.

به عبارت دیگر صادر کننده چک می‌تواند با به کارگیری یکی از کارت‌های بانکی خود که توسط بانک صادرکننده چک در اختیار وی قرار گرفته و با استفاده از سیم کارت ثبت شده به نام وی، اقدام به ثبت اطلاعات چک در سامانه صیاد کند.

۳- گیرنده چک با مراجعه به شعب بانک‌های مورد تعامل خود (بانک‌های نگهدارنده حساب وی) و اخذ دسترسی به درگاه‌های نوین بانکی (شامل اینترنت‌بانک یا همراه بانک) و یا مراجعه به برنامه‌های موبایلی پرداخت، امکان بررسی صحت اطلاعات چک ثبت شده برای وی در سامانه صیاد را داشته و پس از حصول اطمینان از صحت آن، می‌تواند مراتب تأیید چک را به سامانه اعلام، و یا در صورت انتقال به شخص ثالث، مشخصات ذینفع جدید (ثبت شناسه/کدملی وی) را در سامانه صیاد وارد کند.

۴- شناسایی گیرنده چک و اطمینان از تأیید اطلاعات چک توسط وی مستلزم انجام فرایند احراز هویت توسط بانک و یا برنامه موبایلی است، که احراز هویت در برنامه‌های موبایلی به صورت زیر انجام می‌شود:

الف- انطباق شماره تلفن گیرنده چک با کد ملی وی؛

ب- استفاده از یکی از کارت‌های بانکی گیرنده چک.

به عبارت دیگر گیرنده چک می‌تواند با به کارگیری یکی از کارت‌های بانکی متعلق به خود و با استفاده از سیم کارتی که به نام وی ثبت شده‌است، اقدام به تأیید اطلاعات چک و یا انتقال آن به شخص دیگر در سامانه صیاد کند.

اطلاعیه شماره (۵)

صدور چک در وجه حامل در چک‌های جدید ممنوع است / دسته چک‌های جدید از یک ماه آینده توزیع می‌شوند

در راستای اجرای گام به گام قانون جدید چک، صدور چک در وجه حامل از تاریخ ۹۹/۱۰/۲۰ و در دسته چک‌های جدید ممنوع بوده و کارسازی برگه‌های چک که پیش از تاریخ ۹۹/۱۰/۲۰ به مشتریان ارائه شده است، به روال سابق صورت می‌گیرد. به گزارش روابط عمومی بانک مرکزی، پیرو اطلاعیه‌های پیشین، به آگاهی می‌رساند در اجرای تکالیف مقرر در مفاد «قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب سال ۱۳۹۷»، اقداماتی که در این زمینه لازم است توسط بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی صورت پذیرد، از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ابلاغ شد.

در این راستا، ضروری است هم‌میهنان گرامی نیز از چگونگی اجرای قانون، اطلاع حاصل کرده و همگام با تغییرات ایجاد شده در شبکه بانکی کشور، ضمن کسب آگاهی‌های لازم در خصوص قواعد جدید چک، اقدامات لازم برای صدور، انتقال و وصول چک را مطابق با رویه‌های جدید به شرح زیر اتخاذ کنند:

۱- همان‌گونه که در «اطلاعیه شماره (۴)» قید شد، دسته چک‌هایی که از تاریخ ۹۹/۱۰/۲۰ به مشتریان تحویل داده می‌شود، دارای تاریخ اعتبار هستند. به این معنی که اشخاص تا تاریخ معینی مجاز هستند که از دسته‌چک خود استفاده کرده و چک صادر کنند و بعد از تاریخ اعتبار که روی تمام برگه‌های دسته‌چک نیز با عبارت «صدور این برگه چک حداکثر تا مورخ..... مجاز است» مشخص می‌شود، دسته‌چک قابل استفاده نخواهد بود و باید با مراجعه به بانک تعویض شود. لذا صدور چک پس از تاریخ اعتبار آن ممکن نیست و این مهم از طریق سامانه صیاد کنترل خواهد شد.

۲- به موجب قانون اصلاح قانون صدور چک، صدور و پشت‌نویسی چک در وجه حامل ممنوع شده و ثبت انتقال چک در سامانه صیاد جایگزین پشت‌نویسی چک می‌شود. لذا، همان‌گونه که پیش از این و به دفعات اعلام گردید، از تاریخ ۹۹/۱۰/۲۰ صدور چک در وجه حامل مربوط به دسته‌چک‌های جدید ممنوع است و توسط بانک پذیرش و کارسازی نخواهد شد. لیکن برگه چک‌های مربوط به دسته‌چک‌های جدید

همچنان تا اطلاع ثانوی امکان انتقال به اشخاص از طریق پشت‌نویسی را خواهند داشت.
 ۳- ضروری است هموطنان عزیز آگاهی داشته باشند که در صورت کافی نبودن موجودی حساب برای وصول وجه چک، بانک موظف است نسبت به پرداخت وجه چک از محل موجودی قابل برداشت متعلق به صادرکننده چک در سایر حساب‌های وی در همان بانک اقدام کند.

۴- اعطای دسته‌چک به دارندگان چک برگشتی رفع سوءاثر نشده تحت هیچ عنوان مجاز نیست. لذا، هم‌میهنان گرامی می‌بایست در استفاده از چک به عنوان یک ابزار پرداخت، دقت کافی داشته و حتی‌المقدور از برگشت خوردن آن پیشگیری کنند.
 در صورت برگشت خوردن چک، صادرکننده چک باید در کوتاه‌ترین زمان ممکن نسبت به رفع سوء اثر از آن به روش‌های اعلامی در قانون و ضوابط ابلاغی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اقدام کند؛ چراکه فارغ از مباحث کیفی و حقوقی، محرومیت‌های الزامی مصرح در قانون، میتواند آثار و مشکلات جدی در زمینه ارایه خدمات بانکی به اشخاص حقیقی و حقوقی که دارای چک برگشتی رفع سوءاثر نشده هستند، به همراه داشته باشد.

در این خصوص شایان ذکر است رفع سوءاثر از چک برگشتی در سامانه یکپارچه بانک مرکزی، صرفاً در صورت تحقق یکی از شرایط زیر امکان‌پذیر است:

۱-۴- واریز کسری مبلغ چک به حساب جاری نزد بانک و ارایه درخواست مسدودی این وجه. در این صورت حساب مشتری صادرکننده چک به میزان کسری چک برگشت‌خورده مسدود شده و بلافاصله رفع سوء اثر صورت می‌پذیرد. بانک نیز موظف است واریز مبلغ را ظرف مدت سه روز به شیوه‌ای اطمینان‌بخش و قابل استناد، از جمله مکاتبه، به اطلاع دارنده چک برساند؛

۲-۴- ارایه لاشه چک به بانک محال‌علیه؛

۳-۴- ارایه رضایت‌نامه رسمی (تنظیم‌شده در دفاتر اسناد رسمی) از دارنده چک یا نامه رسمی از شخص حقوقی دولتی یا عمومی غیردولتی دارنده چک؛

۴-۴- ارایه نامه رسمی از مرجع قضایی یا ثبتی ذی‌صلاح مبنی بر اتمام عملیات اجرایی در خصوص چک؛

- ۴-۵- ارایه حکم قضایی مبنی بر برائت ذمه صاحب حساب در خصوص چک؛
- ۴-۶- سپری شدن مدت سه سال از تاریخ صدور گواهینامه عدم پرداخت، مشروط به عدم طرح دعوی حقوقی یا کیفری در خصوص چک توسط دارنده.
- ۵- وفق قانون، اعمال محرومیت‌های زیر برای صادرکنندگان چک برگشتی الزامی است:
- ۵-۱- عدم افتتاح هرگونه حساب و صدور کارت بانکی جدید؛
- ۵-۲- مسدود کردن وجوه کلیه حساب‌ها و کارت‌های بانکی و هر مبلغ متعلق به صادرکننده که تحت هر عنوان نزد همان بانک یا مؤسسه اعتباری دارد به میزان کسری مبلغ چک؛
- ۵-۳- عدم پرداخت هرگونه تسهیلات بانکی یا صدور ضمانت‌نامه‌های ارزی یا ریالی؛
- ۵-۴- عدم گشایش اعتبار اسنادی ارزی یا ریالی؛
- ۵-۵- ممنوعیت صدور دسته‌چک جدید در سامانه صیاد؛
- همان‌طور که در «اطلاعیه شماره ۲» این بانک اعلام شد، قانونگذار محترم، محرومیت‌های مذکور در بندهای ۱-۶، ۳-۶ و ۴-۶ فوق را صرفاً در خصوص برخی بنگاه‌های اقتصادی، به تشخیص شورای تأمین استان و با رعایت شرایط مقرر در آیین‌نامه مصوب هیأت محترم وزیران و البته فقط برای یک سال قابل تعلیق دانسته است. لیکن، قائل شدن استثناء از محرومیت‌های فوق (به دلیل برگشت خوردن چک) برای سایر اشخاص، به هیچ وجه امکان‌پذیر نخواهد بود.
- ۶- عملیات صدور، انتقال و وصول برگه‌های دسته‌چک‌هایی که پیش از تاریخ ۹۹/۱۰/۲۰ به مشتریان ارایه شده است، به روال سابق انجام می‌شود.
- ۷- سایر اقدامات لازم و اطلاعات تکمیلی در خصوص اجرای «قانون اصلاح قانون صدور چک»، متعاقباً و به تدریج در زمان مقتضی اعلام خواهد شد.

🔖 قانون استفساریه تبصره الحاقی به ماده ۲ قانون اصلاح موادی از قانون صدور چک مصوب مورخ ۱۳۷۶/۳/۱۰ مجمع تشخیص مصلحت نظام

- موضوع استفسار :

آیا مراد از خسارت و هزینه‌های مقرر در تبصره الحاقی به ماده (۲) قانون اصلاح موادی از قانون صدور چک مصوب ۱۳۷۶/۳/۱۰، کلیه خسارات و هزینه‌های لازم از قبیل هزینه‌های دادرسی، حق الوکاله، ضمان ناشی از تسبیب، خسارات تأخیر تأدیه و امثال آن می‌باشد؟ در این صورت مبنای مناسب خسارت مبنای محاسبه خسارات، مقررات بانکی است یا مبنای آن عرف می‌باشد که قاضی به استناد نظریه کارشناسی یا سایر طرق نسبت به استخراج خسارات اقدام می‌نماید.

- نظر مجمع تشخیص مصلحت نظام:

ماده واحده: منظور از عبارت «کلیه خسارات و هزینه‌های وارد شده...» مذکور در تبصره الحاقی به ماده (۲) قانون اصلاح موادی از قانون صدور چک مصوب ۱۳۷۶/۳/۱۰ مجمع تشخیص مصلحت نظام، خسارات تأخیر تأدیه بر مبنای نرخ تورم از تاریخ چک تا زمان وصول آن که توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اعلام شده و هزینه دادرسی و حق الوکاله بر اساس تعرفه‌های قانونی است.

ماده ۳ (اصلاحی ۱۳۸۲)- صادرکننده چک باید در تاریخ مندرج در آن معادل مبلغ مذکور در بانک محال علیه وجه نقد داشته باشد و نباید تمام یا قسمتی از وجهی را که به اعتبار آن چک صادر کرده، به صورتی از بانک خارج نماید یا دستور عدم پرداخت وجه چک را بدهد و نیز نباید چک را به صورتی تنظیم نماید که بانک به عللی از قبیل عدم مطابقت امضا یا قلم خوردگی در متن چک، یا اختلاف در مندرجات چک و امثال آن از پرداخت وجه چک خودداری نماید.

هرگاه در متن چک شرطی برای پرداخت ذکر شده باشد، بانک به آن شرط ترتیب اثر نخواهد داد.

الزامات، ضوابط و فرایندهای اجرائی چک الکترونیکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (ویرایش ۱۰ اسفند ۱۳۹۷)

۱) مقدمه

با توجه به تبصره ذیل ماده (۱) «قانون اصلاح قانون صدور چک» مصوب مورخ سیزدهم آبان ماه یک هزار و سیصد و نود و هفت مجلس شورای اسلامی مبنی بر الزام بانک مرکزی به تمهید و تامین مقدمات گردش چک‌های الکترونیکی در کشور، در نظر است زیر ساخت لازم جهت صدور و تبادل چک الکترونیکی، مبتنی بر امضاء الکترونیکی فراهم و در اختیار بانکها و مشتریان شبکه بانکی قرار گیرد. این مستند جهت معرفی سامانه چک الکترونیکی تهیه گردیده، و به تبیین دامنه خدمات سامانه مزبور می پردازد. طراحی سامانه یادشده با استفاده از آخرین استانداردها و به روشهای (Best Practices) بین المللی و با هدف ارائه راهکاری جامع و بومی مبتنی بر مدل های فرآیندی نظام بانکی کشور صورت پذیرفته است. رویکرد اصلی سامانه مورد بحث، به حداقل رساندن مخاطرات و کاستی های موجود در فرآیندهای چک کاغذی و ارائه روشی امن و در عین حال ساده برای مشتریان و بانک ها می باشد.

۲) تعاریف و اصطلاحات

قانون اصلاح قانون صدور چک: در راستای اجرای اصل یکصد و بیست و سوم قانون

اساسی جمهوری اسلامی ایران، «قانون اصلاح قانون صدور چک» در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۷/۰۸/۱۳ مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۹۷/۰۸/۲۳ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

موسسه اعتباری: شخص حقوقی است که به موجب قانون و یا با مجوز «بانک مرکزی» تأسیس شده و تحت نظارت «بانک مرکزی» به انجام عملیات بانکی و ارایه تمام یا بخشی از خدمات بانکی مبادرت می نماید.

بانک: «موسسه اعتباری» است که به موجب قانون و یا با مجوز «بانک مرکزی» در عنوان خود از نام بانک استفاده می کند.

داده پیام: با استناد به ماده (۲) از فصل دوم قانون تجارت الکترونیکی، داده پیام (Data Message) هر نمادی از واقعه، اطلاعات یا مفهوم است که با وسایل الکترونیکی، نوری و یا فناوریهای جدید اطلاعات تولید، ارسال، دریافت، ذخیره یا پردازش می شود. بر این اساس، رشته حاصل از اقلام داده چک «داده پیام چک» تعریف می شود. این رشته جهت ثبت «امضاء الکترونیکی» مورد استفاده قرار می گیرد.

امضاء الکترونیکی: مطابق بند (ی) از ماده (۲) قانون تجارت الکترونیکی، عبارت است از هر نوع علامت منضم شده یا به نحو منطقی متصل شده به داده پیام که برای شناسایی امضاءکننده داده پیام مورد استفاده قرار می گیرد. در سامانه چک الکترونیکی، با استفاده از زیرساخت «نماد» بانک مرکزی و با روشهایی که مورد تأیید این سامانه می باشد، «امضاء الکترونیکی» انجام می شود.

چک الکترونیکی (چک دیجیتال): موجودیتی همسان با چک کاغذی و به بیان دیگر نوع جدیدی از چک است که تمامی قوانین چک کاغذی بر آن قابل اجرا می باشد. در چک الکترونیکی «داده پیام» چک مورد استفاده قرار می گیرد که با «امضاء الکترونیکی» توسط مشتری صاحب گواهی «امضاء الکترونیکی»، معتبر و قابل استناد می گردد.

سامانه چک الکترونیکی: سامانه ای حاکمیتی و متمرکز بوده که با خدمت گرفتن از سامانه های صیاد (صدور یکپارچه الکترونیک دسته چک)، چکاوک (زیرساخت انتقال تصویر چک و اسناد وصولی) و زیرساخت های اعتبارسنجی بانک مرکزی، بر اساس

قوانین و مقررات موضوعه، زیرساخت لازم را برای ارائه خدمت «چک الکترونیکی» به بانکها و مشتریان آنها فراهم می‌آورد.

صادرکننده چک الکترونیکی: عبارت است از شخص حقیقی و حقوقی ایرانی و یا خارجی و یا قائم مقام قانونی آنان که «چک الکترونیکی» را صادر می‌نماید.

دارنده چک الکترونیکی: عبارت است از شخص حقیقی و حقوقی ایرانی و یا خارجی و یا قائم مقام قانونی آنان که «چک الکترونیکی» در وجه وی و یا به نام وی ظهورنویسی شده و صادر گردیده است.

درگاه‌های امن غیر حضوری بانک: منظور برنامه‌های کاربردی مانند اینترنت بانک یا موبایل بانک یا برنامه کاربردی مشابه می‌باشد که خدمات‌های «چک الکترونیکی» در آن پیاده سازی شده است.

نماد (نظام مدیریت امنیت داده‌ها): سامانه‌ای به منظور تضمین امنیت، محرمانگی، صحت و انکارناپذیری داده‌ها در نظام بانکی است و باعث ایجاد هویت دیجیتال امن برای اشخاص در استفاده از خدمات بانکی مجازی می‌شود که به منظور پیاده سازی بستر گواهی «امضاء دیجیتال» در نظام بانکی و به کارگیری آن در سامانه‌های حاکمیتی تدوین گردیده است.

صیاد (صدور یکپارچه الکترونیک دسته چک): سامانه‌ای که با اعتبارسنجی متقاضیان دریافت دسته چک، بر اساس مجموعه قوانین و مقررات موضوعه، نسبت به اعطای مجوز صدور دسته چک اقدام می‌نماید.

چکاوک (زیرساخت انتقال تصویر چک و اسناد وصولی): عبارت است از مجموعه نرم افزار، سخت افزار و تجهیزاتی که به عنوان سامانه پردازنده مرکزی و تحت نظارت «بانک مرکزی» فعالیت نموده و بستر ایمن برای ارسال و دریافت «داده پیام» به انضمام تصویر چک را فراهم نموده است.

ساتنا (سامانه تسویه ناخالص آنی): نظامی الکترونیکی است که پردازش و تسویه تراکنش‌های بین بانکی و دستور پرداخت‌های فوری را به صورت انفرادی و آنی انجام می‌دهد.

کد شهاب: شناسه هویت الکترونیکی بانکی است که برای هر مشتری بانکی بصورت

منحصر بفرد می‌باشد. این شناسه مشخصه اصلی شناسایی مشتریان شبکه بانکی در سامانه‌های بانکی می‌باشد.

۳ خدمات سامانه چک الکترونیکی

- در طراحی این سامانه، فرآیندهای اجرایی چک کاغذی مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته و بر این مینا زیرساخت چک الکترونیکی با رویکردهای زیر طراحی شده اند:

- ۱) استفاده از زیرساختهای موجود در نظام بانکی کشور
 - ۲) ثبت کامل سوابق مبادلات «چک الکترونیکی»
 - ۳) انطباق حداکثری با فرآیندهای چک کاغذی
 - ۴) انطباق با فرآیندهای جاری تثبیت شده در شبکه بانکی، دستورالعمل حساب جاری و «قانون اصلاحیه قانون صدور چک»
- در این سامانه «داده پیام» رویدادهای مختلف در چرخه حیات چک توسط بانک به مشتری انجام دهنده تراکنش ارائه و توسط مشتری امضاء شده و با صحت سنجی امضاء توسط سامانه ثبت و اجرا می‌گردد.

- اهم فرآیندهای «سامانه چک الکترونیکی» شامل موارد زیر می‌باشد:

- ۱) فعال سازی خدمت توسط مشتری با معرفی گواهی «امضاء الکترونیکی»
- ۲) درخواست دسته چک الکترونیک
- ۳) صدور «چک الکترونیکی»
- ۴) ظهرنویسی و تاریخچه انتقال چک در مبادلات
- ۵) نقد کردن درون بانکی یا بین بانکی بدون حضور در شعبه
- ۶) صدور چک‌های چند امضائی
- ۷) ابطال «چک الکترونیکی»
- ۸) مسدود کردن «چک الکترونیکی»
- ۹) صدور گواهی عدم پرداخت
- ۱۰) ارائه کار تابل چک‌های دریافتی مشتریان
- ۱۱) استعلام چک برای دریافت کنندگان «چک الکترونیکی» و سایر سازمان‌های مرتبط.

- ارتباط مشتریان با «سامانه چک الکترونیکی» بوسیله «درگاه‌های غیر حضوری امن بانکها» (مانند اینترنت بانک و موبایل بانک) و یا نرم افزار شعب و از طریق کانال امن ارتباطی بین سیستم متمرکز بانکها و «سامانه چک الکترونیکی» برقرار می‌گردد.

- تمامی فرآیندهای «چک الکترونیکی» به جز فرآیندهای مسدودی و دریافت گواهی عدم پرداخت (که مراجعه به شعبه در آنها ضروری است) به صورت غیر حضوری انجام می‌شود. عملیات نقد کردن حضوری (مراجعه به شعبه) بدون «امضاء الکترونیکی» و با ارائه مدارک هویتی نیز در طرح قابل اجرا می‌باشد.

- گیرندگان «چک الکترونیک» جهت نقد کردن نیازی به گواهی «امضاء الکترونیکی» ندارند و می‌توانند مبلغ چک را به مقصد یکی از حسابهای خود وصول نمایند.

۴) شرایط عمومی بانک ارائه دهنده خدمت

- ارائه خدمت چک الکترونیک منوط به عضویت در «سامانه چک الکترونیکی» بوده و «بانک» می‌تواند در صورت دارا بودن شرایط لازم و احراز الزامات و شرایط فنی به عضویت سامانه مزبور درآید.

- عضویت «بانک» در «صیاد»، «چکاوک» و «ساتنا» الزامی می‌باشد.

۵) شرایط عمومی مشتریان

- «صادرکننده چک الکترونیکی» و «دارنده چک الکترونیکی» بایستی مشتری شبکه بانکی بوده و «کد شهاب» اخذ نموده باشند.

- «صادرکننده چک الکترونیکی» می‌بایست گواهی «امضاء الکترونیکی» داشته باشد. تخصیص گواهی «امضاء الکترونیکی» به مشتریان از طریق «نماد» و براساس دستورالعملی که متعاقباً از سوی «بانک مرکزی» اعلام می‌گردد، انجام می‌پذیرد.

- «دارنده چک الکترونیکی» در صورت دارا بودن گواهی «امضاء الکترونیکی» می‌تواند نسبت به انتقال «چک الکترونیکی» اقدام نماید.

۶ مقررات

- کلیه فرایندهای اجرایی «سامانه چک الکترونیکی» منطبق بر مفاد «قانون اصلاح قانون صدور چک» می باشد.
- مشابه روال جاری در خصوص چکهای کاغذی، بانک موظف است نسبت به ابطال تمبر مالیاتی برای هر عدد «چک الکترونیکی» ارائه شده به مشتریان اقدام نماید.
- ساختار کارمزد صدور، انتقال و دریافت وجه «چک الکترونیکی» متعاقباً از سوی «بانک مرکزی» اعلام می گردد.
- اعطای همزمان دسته چک کاغذی و الکترونیکی به یک حساب از سوی «بانک» بلامانع می باشد. لیکن اعطای دسته چک جدید منوط به بازگشت تمامی برگه های دسته چکهای قبلی و حداقل ۸۰ درصد مجموع برگ چک های کاغذی و الکترونیکی تعیین وضعیت شده می باشد.
- شرایط اعطای دسته چک الکترونیکی، منطبق بر مقررات جاری در خصوص تخصیص دسته چک کاغذی می باشد.
- در فاز اول اجرای طرح صرفاً صدور «چکهای الکترونیکی» از نوع ریالی مد نظر می باشد.

«راهنمای رفع سوءاثر از سوابق چک های برگشتی»

بر اساس قانون صدور چک و قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب سال ۱۳۹۷ و بخشنامه‌های صادره بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، کلیه امور مربوط به رفع سوءاثر از چک‌های برگشتی اشخاص از طریق شعب و واحدها تابع بانک‌ها و به صورت ذیل امکان پذیر می‌باشد:

- واریز کسری مبلغ چک به حساب جاری نزد بانک عهده و ارائه درخواست مسدودی به مدت یک سال:

در صورتی که حساب جاری مشتری نزد شعبه مفتوح و توسط مراجع قضایی مسدود نشده باشد، بانک مکلف است ضمن مسدود کردن مبلغ مذکور تا زمان مراجعه دارنده چک و حداکثر به مدت یک سال، ظرف مدت سه روز، واریز مبلغ را به شیوه‌ای اطمینان بخش و قابل استناد به اطلاع دارنده چک برساند.

توضیح: در صورت ارائه یا احراز هر یک از سایر شیوه‌ها رفع سوءاثر چک (روش‌های ذیل)، بانک موظف به رفع مسدودی از وجوه مسدود شده می‌باشد.

- ارائه لاشه چک برگشتی: مشتری لاشه چک برگشتی را به بانک ارائه و بانک در قبال آن به وی رسید تحویل می‌نماید.

- ارائه رضایت نامه محضری دارنده (ذی نفع) چک به بانک: در صورت عدم امکان ارائه لاشه چک برگشتی به بانک، بنا دلایلی نظیر مفقود شدن، به سرقت رفتن و

سوختن، ذی نفع چک (شخصی که گواهی نامه عدم پرهاخت وجه چک به نام او صادر شده است) می تواند با حضور در دفترخانه اسناد رسمی، ضمن اذعان به عدم واگذاری چک به ثالث، رضایت خود را نسبت به مشتری اعلام نماید. در این صورت، بانک با دریافت رضایت نامه مزبور، نسبت به رفع سوء اثر از چک مورد نظر اقدام می نماید؛ تبصره: چنانچه ذی نفع چک شخص حقوقی دولتی و یا نهاد عمومی غیردولتی باشد، می تواند با ارائه نامه رسمی، رضایت خود را اعلام نموده و بانک با دریافت رضایت نامه مزبور، نسبت به رفع سوء اثر از چک مورد نظر اقدام می نماید.

- ارائه نامه رسمی از مرجع قضائی یا ثبتی ذی صلاح مبنی بر اتمام عملیات اجرایی در خصوص چک. ارائه نامه از مرجع ثبتی ذی صلاح موضوع ماده ۳۸۱ "آئین نامه اجرا مفاد اسناد رسمی لازم الاجرا و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرایی" مبنی بر اجرای چک (با ذکر مشخصات اصلی چک) و لزوم رفع سوءاثر از آن.

- ارائه حکم قضایی مبنی بر برائت ذمه صاحب حساب در خصوص چک.
- سپری شدن مدت سه سال از تاریخ صدور گواهینامه عدم پرداخت مشروط به عدم طرح دعوای حقوقی یا کیفری در خصوص چک توسط دارنده.
توضیح ۱: بانک موظف است اطلاعات مربوط به گواهی نامه عدم پرداخت صادره را بلافاصله پس از برگشت چک به سامانه اطلاعاتی بانک مرکزی ارسال نماید.

توضیح ۲: بانک مکلف است بنا به درخواست مشتری و به منظور آگاهی وی از سوابق چک های برگشتی خود در سامانه اطلاعاتی بانک مرکزی، اقدام به ارائه صورت کامل تعداه و مشخصات چک های برگشتی وی با درج تاریخ برگشت چک نماید.

«آیین نامه اجرایی قانون صدور چک»

آیین نامه اجرایی تبصره (۱) ماده (۵) مکرر قانون صدور چک موضوع: تعلیق محرومیت بنگاه‌های اقتصادی از خدمات بانکی با نظر شورای تأمین استان (تصویب نامه شماره ۷۲۲۰۸/ت/۵۶۵۷۹هـ مورخ ۱۳۹۸/۶/۱۲ هیئت وزیران) هیئت وزیران در جلسه ۱۳۹۸/۶/۶ به پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و به استناد تبصره (۱) ماده (۵) قانون مکرر قانون صدور چک - مصوب ۱۳۹۷ - آیین نامه اجرایی تبصره مذکور را به شرح زیر تصویب کرد:

📌 آیین نامه اجرایی تبصره (۱) ماده (۵) مکرر قانون صدور چک

- ۱- ماده ۱- در این آیین نامه، اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:
 - ۱- بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
 - ۲- مؤسسه اعتباری: بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی که به موجب قانون و یا با مجوز بانک مرکزی تأسیس شده است و تحت نظارت بانک مرکزی قرار دارد.
 - ۳- بنگاه اقتصادی: واحد اقتصادی که با مجوز فعالیت از مراجع قانونی ذی ربط در تولید کالا یا خدمت فعالیت می‌کند، اعم از این که دارای شخصیت حقیقی یا حقوقی باشد.
 - ۴- شورا: شورای تأمین استان.

۵- محدودیت: عدم افتتاح هر گونه حساب و صدور کارت بانکی جدید، عدم اعطای تسهیلات بانکی ریالی یا ارزی، عدم صدور ضمانت‌نامه بانکی ریالی یا ارزی، عدم گشایش اعتبار اسنادی ریالی یا ارزی، موضوع بندهای (الف)، (ج) و (د) ماده (۵) مکرر قانون صدور چک -مصوب ۱۳۷۹-.

ماده ۲- بنگاه‌های اقتصادی موضوع این آیین‌نامه حداقل باید دارای یکی از شرایط زیر باشند:

۱- تعداد کارکنان بنگاه در (۱۲) ماده منتهی به درخواست طبق فهرست حق بیمه پرداختی (۱۰۰) نفر و بیشتر باشد.

۲- میزان فروش بنگاه ناشی از فعالیت اصلی تولیدی طبق آخرین صورت‌های مالی، بیش از نصاب مقرر برای گروه اول موضوع ماده (۲) آیین‌نامه مربوط به نوع دفاتر، اسناد و مدارک و روش‌های نگهداری و نمونه اظهارنامه مالیاتی و نحوه ارایه برای رسیدگی و تشخیص درآمد مشمول مالیات موضوع ماده (۹۵) اصلاحی قانون مالیات‌های مستقیم -مصوب ۱۳۹۴- وزیر امور اقتصادی و دارایی باشد.

۳- میانگین میزان ارزش صادرات بنگاه در دو سال آخر فعالیت، حسب اعلام گمرک جمهوری اسلامی ایران، بیش از یک میلیون (۱,۰۰۰,۰۰۰) یورو بوده و ارزش حاصل از آن طبق ضوابط و مقررات بانک مرکزی به چرخه اقتصادی کشور بازگردانده شده باشد. تبصره- اشخاص دارای محکومیت قطعی به جرایم اقتصادی موضوع قانون مجازات اسلامی یا دارای حکم ورشکستگی به تقصیر و یا تقلب مشمول این آیین‌نامه نخواهند بود. این شرط صرفاً پس از ایجاد امکان استعلام سامانه‌ای (سیستمی) برقرار خواهد بود.

ماده ۳- بنگاه اقتصادی موظف است درخواست خود را از طریق سامانه یکپارچه وزارت صنعت، معدن و تجارت ارسال نماید تا پس از بررسی شرایط و تأیید در دبیرخانه ستاد تسهیل و رفع موانع تولید بر اساس استعلام سامانه‌ای (سیستمی) از مراجع ذی‌ربط، ظرف سه روز کاری به همراه گزارشی شامل وضعیت بنگاه، سوابق چک‌های صادرشده توسط بنگاه اعم از تسویه‌شده، برگشتی یا سررسید نشده، سوابق محکومیت‌های مالی بنگاه و تصمیمات قبلی شورا در استان‌های مختلف نسبت به بنگاه جهت تصمیم‌گیری برای شورا ارسال شود.

تبصره - مراجع ذی‌ربط از جمله سازمان تأمین اجتماعی، سازمان امور مالیاتی کشور، گمرک جمهوری اسلامی ایران، بانک مرکزی و وزارت دادگستری موظفند اطلاعات مورد نیاز را به صورت سامانه‌ای (سیستمی) و برخط در اختیار سامانه یکپارچه وزارت صنعت، معدن و تجارت قرار دهند.

ماده ۴- اعمال محدودیت نسبت به بنگاه اقتصادی دارای سابقه چک برگشتی رفع سوءاثر نشده، صرفاً در صورتی که با توجه به شرایط، اوضاع و احوال اقتصادی موجب اختلال در امنیت اقتصادی استان مربوط شود، با تشخیص شورا و در چهارچوب مفاد این آیین‌نامه، برای مدت یک‌سال از تاریخ ابلاغ مصوب شورا معلق می‌گردد.

تبصره ۱- مدت یک‌ساله در نظر گرفته شده برای تعلیق محدودیت نسبت به بنگاه اقتصادی قابل تمدید نخواهد بود.

تبصره ۲- هر بنگاه اقتصادی صرفاً سه سال پس از انقضای مدت یک‌ساله مزبور امکان ثبت درخواست جدید را خواهد داشت.

ماده ۵- شورا پس از بررسی موضوع و تشخیص لزوم تعلیق اعمال محدودیت نسبت به بنگاه اقتصادی، نسخه‌ای از مصوبه مربوط را جهت انجام سایر اقدامات مقتضی به بانک مرکزی ارسال می‌نماید.

ماده ۶- بانک مرکزی پس از وصول مصوبه شورا، نسبت به تعلیق محدودیت بنگاه اقتصادی به مدت یک‌سال در سامانه‌های مربوط اقدام می‌نماید.

ماده ۷- بنگاه اقتصادی دارای چک برگشتی رفع سوءاثر نشده موظف است ظرف مدت یک‌ساله تعلیق محدودیت اعطا شده توسط شورا نسبت به رفع سوءاثر از چک‌های برگشتی اقدام نماید. بنگاه اقتصادی که ظرف سه ماه اقدام به رفع سوءاثر از چک‌های برگشتی خود نماید، مشمول محدودیت مقرر در تبصره (۲) ماده (۴) این آیین‌نامه نمی‌شود.

ماده ۸- تعلیق محدودیت طبق مفاد این آیین‌نامه، به هیچ وجه نافی تکلیف مؤسسه اعتباری به رعایت سایر الزامات، ضوابط و مقررات مربوط به ارائه خدمات، اعطای تسهیلات و ایجاد تعهدات از جمله لزوم اعتبارسنجی و اخذ تضامین و وثایق کافی و مناسب از مشتری نمی‌باشد.

ماده ۹- تعلیق محدودیت چک برگشتی پس از ابلاغ این آیین‌نامه به شبکه بانکی، صرفاً در چهارچوب مفاد این آیین‌نامه امکان‌پذیر می‌باشد.

تبصره- اعطای تسهیلات، ایجاد تعهدات و سایر خدمات موضوع بندهای (الف)، (ج) و (د) ماده (۵) مکرر قانون صدور چک -مصوب ۱۳۹۷- در خصوص بنگاه‌های اقتصادی دارای چک برگشتی رفع سوءاثر نشده، صرفاً در صورت تعلیق محدودیت طبق مفاد این آیین‌نامه امکان‌پذیر خواهد بود.

ماده ۱۰- در صورت رفع سوءاثر از چک برگشتی تا پایان مدت یک‌ساله تعلیق محدودیت در سامانه‌های اطلاعاتی مربوط، خدمات بانکی به بنگاه اقتصادی وفق ضوابط و مقررات مربوط ارایه خواهد شد.

اسحاق جهانگیری - معاون اول رییس‌جمهور

قانون رسیدگی به تخلفات اداری

ماده ۹ - تنبیهات اداری به ترتیب زیر عبارتند از :

- الف - اخطار کتبی بدون درج در پرونده استخدامی.
- ب - توبیخ کتبی با درج در پرونده استخدامی.
- ج - کسر حقوق و فوق العاده شغل یا عناوین مشابه حداکثر تا یک سوم، از یک ماه تا یک سال.
- د - انفصال موقت از یک ماه تا یک سال.
- هـ - تغییر محل جغرافیایی خدمت به مدت یک تا پنج سال.
- و - تنزل مقام و یا محرومیت از انتصاب به پستهای حساس و مدیریتی در دستگاههای دولتی و دستگاههای مشمول این قانون.
- ز - تنزل یک یا دو گروه و یا تعویق در اعطای یک یا دو گروه به مدت یک یا دو سال.
- ح - بازخرید خدمت در صورت داشتن کمتر از ۲۰ سال سابقه خدمت دولتی در مورد مستخدمین زن و کمتر از ۲۵ سال سابقه خدمت دولتی در مورد مستخدمین مرد با پرداخت ۳۰ تا ۴۵ روز حقوق مبنای مربوط در قبال هر سال خدمت به تشخیص هیأت صادرکننده رای.
- ط - بازنشستگی در صورت داشتن بیش از بیست سال سابقه خدمت دولتی برای مستخدمین زن و بیش از ۲۵ سال سابقه خدمت دولتی برای مستخدمین مرد بر اساس

سنوات خدمت دولتی با تقلیل یک یا دو گروه.

ی - اخراج از دستگاه متبوع.

ک - انفصال دائم از خدمات دولتی و دستگاههای مشمول این قانون.

تبصره ۱ - در احتساب معدل خالص حقوق، تفاوت تطبیق و فوق العاده شغل مستخدمان موضوع بند «ط» در سه سال آخر خدمت در هنگام بازنشستگی، حقوق گروه جدید (پس از تنزل یک تا دو گروه) ملاک محاسبه قرار می گیرد.

تبصره ۲ - کسور بازنشستگی یا حق بیمه (سهم کارمند) کارمندی که در اجرای این قانون به انفصال دائم، اخراج یا بازخریدی محکوم شده یا می شوند و نیز حقوق و مزایای مرخصی استحقاقی استفاده نشده آنان و در مورد محکومان به بازنشستگی حقوق و مزایای مرخصی استحقاقی استفاده نشده همچنین کسور بازنشستگی یا حق بیمه کارمندی که در گذشته در اجرای مقررات قانونی از دستگاه دولتی متبوع خود اخراج گردیده اند، قابل پرداخت است.

تبصره ۳ - هیأت‌های بدوی یا تجدیدنظر، نماینده دولت در هر یک از دستگاههای مشمول این قانون هستند و رأی آنان به تخلف اداری کارمند تنها در محدوده مجازاتهای اداری معتبر است و به معنی اثبات جرمهایی که موضوع قانون مجازاتهای اسلامی است، نیست.

تبصره ۴ - هیأتها پس از رسیدگی به اتهام یا اتهامات منتسب به کارمند، در صورت احراز تخلف یا تخلفات، در مورد هر پرونده صرفاً یکی از مجازاتهای موضوع این قانون را اعمال خواهند نمود.

آیین نامه تعیین ضوابط و مقررات مربوط به محرومیت اشخاص از افتتاح

حساب جاری و چگونگی پاسخ استعلام بانکها مصوب ۱۳۷۳/۸/۲۵

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۳،۸،۲۵ بنا به پیشنهاد شماره ۷۸۹، ه مورخ

۱۳۷۳،۳،۱ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و به استناد تبصره (۲) ماده (۲۱)

اصلاحی قانون صدور چک مصوب ۱۳۷۲ - تصویب نمود:

"آیین نامه تعیین ضوابط و مقررات مربوط به محرومیت اشخاص از افتتاح حساب

جاری و چگونگی پاسخ استعلام بانکها"

ماده ۱ - بانک‌ها مکلفند هنگام افتتاح حساب جاری برای اشخاص، مشخصات کامل شناسنامه (نام و نام خانوادگی، شماره شناسنامه، محل صدور، نام پدر، تاریخ تولد) و نشانی کامل آنان را دریافت و در کارتهای مربوط درج نمایند.

ماده ۲ - بانک‌ها مکلفند در صورت درخواست دارنده چک گواهی عدم پرداخت را بر اساس

ماده (۴) قانون صدور چک با مشخصات کامل صادر کننده چک وسایر موارد مندرج در ماده یاد شده تنظیم و به دارنده چک تسلیم نمایند.

تبصره - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است رویه موجود بانک‌ها در مورد واریز وجوه چک از طریق بانکی را منطبق با این ماده اصلاح نماید.

ماده ۳ - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است با دریافت فهرست مشخصات اشخاصی که تعقیب آنان در رابطه با صدور چک بلامحل منتهی به صدور کیفرخواست شده است، فهرست اسامی و مشخصات اشخاص مشمول ماده (۲۱) اصلاحی قانون صدور چک را تهیه کرده و در پایان هر ماه طی بخشنامه‌ای به بانک‌های کشور ابلاغ نماید.

تبصره - وزارت دادگستری مکلف است ترتیبی اتخاذ نماید تا در اجرای این ماده مراجع قضایی اطلاعات یاد شده را بلافاصله پس از صدور کیفرخواست، به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ارسال نمایند.

ماده ۴ - بانک‌ها مکلفند حساب جاری اشخاصی را که اسامی آنان در فهرست اشخاصی مشمول ماده (۲۱) اصلاحی قانون صدور چک درج است، بسته و از افتتاح حساب جاری و دادن دسته چک در مدت قانونی به آنها خودداری نمایند.

ماده ۵ - در مواردی که اشخاص مشمول ماده (۲۱) اصلاحی قانون صدور چک از ناحیه مراجع قضایی حکم برائت با قرار منع یا موقوفی تعقیب اخذ نمایند به ترتیبی که از شمول ماده (۲۱) اصلاحی قانون صدور چک خارج شده باشند، مراتب از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران برای حذف نام آنان از فهرست موضوع ماده (۳) این آیین نامه به بانک‌های کشور ابلاغ خواهد شد.

قانون تسهیل اعطاء تسهیلات بانکی و کاهش هزینه‌های طرح و تسریع در اجراء طرح‌های تولیدی و افزایش منابع مالی و کارآیی بانکها

ماده ۵ - دولت مکلف است ترتیبی اتخاذ نماید که ظرف مدت یک‌سال از تاریخ تصویب این قانون با ایجاد و به‌کارگیری نهادهای جدید مالی از قبیل بانک جامع اطلاعات، رتبه‌بندی و اعتبارسنجی مشتریان، گروه‌های مشاور مالی و سرمایه‌گذاری غیردولتی، ساماندهی مطالبات معوق، مؤسسات تضمین اعتبار، زمینه تسهیل و تسریع اعطاء تسهیلات بانکی را فراهم نماید.

وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است با همکاری بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ابزارهای جدید مالی اسلامی را طراحی و در بازار سرمایه و نظام بانکی کشور به جریان اندازد.

نظریات مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه مرتبط با قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷

📌 نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه به شماره ۷/۹۸/۶۵ مورخ ۱۳۹۸/۰۲/۱۶

اولاً: ماده ۴ اصلاحی ۱۳۹۷/۸/۱۳ قانون صدور چک ناظر به تکلیف بانک محال علیه خصوص نحوه صدور گواهینامه عدم پرداخت است و بانک مکلف به رعایت مفاد ماده ۴ یاد شده از جمله درج کد رهگیری است.

ثانیاً: برابر تصریح مواد ۴ و ۵ قانون یاد شده به گواهی نامه عدم پرداخت فاقد کد رهگیری در مراجع قضایی ترتیب اثر داده نمی شود و از آنجایی که برابر مقررات قانون یاد شده، دارنده چک در صورتی می تواند در مراجع قضایی به طرفیت صادر کننده و سایر مسؤولین چک اقدام قضایی اعم از طرح دعوا و تقاضای صدور اجرائیه نماید که ابتدا به بانک مراجعه و در صورتی که به علت فقدان یا کسر موجودی یا به هر دلیلی چک وصول نشد، آنگاه جهت وصول مبلغ چک به مرجع قضایی یا ثبتی مراجعه کند و چون بانک در صورتی که به هر علت وجه چک قابل پرداخت نباشد، به تقاضای دارنده چک باید گواهی نامه عدم پرداخت با درج کد رهگیری صادر و آنرا ممهور نماید و کد رهگیری و مهر بانک برابر مواد ۴ و ۵ یاد شده جزو مندرجات این گواهی است. بنابراین چون گواهی نامه فاقد کد رهگیری و مهر بانک، گواهی نامه معتبر تلقی نمی گردد و اقامه دعوا یا درخواست صدور

اجرائیه نیز منوط به ارائه گواهی نامه عدم پرداخت معتبر است، لذا به نظر می‌رسد تقاضای صدور اجرائیه در راستای ماده ۲۳ قانون یاد شده و یا اقامه دعوا به طرفیت صادر کننده یا مسؤولین سند با ارائه گواهی نامه عدم پرداخت فاقد کد رهگیری و یا فاقد مهر بانک برابر مقررات طرح و تقاضا نشده و قابل ترتیب اثر نیست و دادگاه خصوص تقاضای صدور اجرائیه مواجه با تکلیفی نیست و خصوص دعوای مطروحه نیز به استناد ماده ۲ قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور مدنی قرار عدم استماع دعوا صادر می‌کند.

ثالثاً: هرچند برابر ماده ۶ قانون یاد شده هر برگ چک باید دارای شناسه یکتا و مدت اعتبار باشد، اما با عنایت به اینکه ضوابط و شرایط دریافت دسته چک و نحوه محاسبه سقف اعتبار و موارد مندرج در چک از جمله هویت صاحب حساب و شناسه یکتا مطابق دستور العملی است که باید به تصویب شورای پول و اعتبار برسد و تا کنون چنین مصوبه‌ای وضع نشده است و نظر به اینکه برابر مواد ۴ و ۵ و ۲۳ قانون یادشده ملاک برخورداری از امتیازات این قانون به ویژه صدور اجرائیه، ارائه گواهینامه عدم پرداخت منطبق با این قانون می‌باشد، لذا از این جهت تفاوتی بین چکهای فاقد شناسه یکتا و یا چکهایی که قبل از لازم الاجرا شدن این قانون صادر شده اند، وجود ندارد.

📌 **نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه به شماره ۷/۹۷/۳۱۲۹ مورخ ۱۳۹۸/۰۲/۰۷**

اولاً: با عنایت به اینکه ماده ۴ اصلاحی قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷/۸/۱۳ ناظر به تکلیف بانک محال علیه خصوص نحوه صدور گواهینامه عدم پرداخت است و بانک مکلف به درج علت عدم پرداخت و امضا و مهر آن است، بنابراین منظور از «شخص حقوقی» در فراز پایانی صدر ماده یادشده، بانک است.

ثانیاً: هرچند برابر ماده ۶ قانون یاد شده هر برگ چک باید دارای شناسه یکتا و مدت اعتبار باشد، اما با عنایت به اینکه ضوابط و شرایط دریافت دسته چک و نحوه محاسبه سقف اعتبار و موارد مندرج در چک از جمله هویت صاحب حساب و شناسه یکتا مطابق دستور العملی است که باید به تصویب شورای پول و اعتبار برسد و تا کنون چنین مصوبه‌ای وضع نشده است و نظر به اینکه برابر مواد ۴ و ۵ و ۲۳ قانون یادشده ملاک

برخورداری از امتیازات این قانون به ویژه صدور اجرائیه، ارائه گواهینامه عدم پرداخت منطبق با این قانون می‌باشد، لذا از این جهت تفاوتی بین چکهای فاقد شناسه یکتا و یا چکهایی که قبل از لازم الاجرا شدن این قانون صادر شده اند، وجود ندارد.

🔹 نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه به شماره ۷/۲۸۶۱ مورخ ۱۳۹۷/۱۰/۱۶

با عنایت به مفهوم مخالف ذیل مواد ۴ و ۵ قانون اصلاح قانون صدور چک اصلاحی ۱۳۹۷/۸/۱۳، از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون، چکهایی که برابر مواد یادشده گواهینامه عدم پرداخت با درج کد رهگیری در آن صادر شده باشد در مراجع قضایی و ثبتی قابل ترتیب اثر است. بنابراین صدور اجرائیه برابر ماده ۲۳ این قانون نیز برای چکهایی که مطابق مواد ۴ و ۵ قانون یاد شده برای آن گواهینامه عدم پرداخت با درج کد رهگیری صادر شده است، بلامانع است.

🔹 نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه به شماره ۷/۲۸۵۲ مورخ ۱۳۹۷/۱۰/۱۶

با توجه به تصریح تبصره ۲ ماده ۵ مکرر الحاقی قانون اصلاح صدور چک مصوب ۱۳۹۷/۰۸/۲۳ مبنی بر اعمال اقدامات موضوع ماده مزبور (علاوه بر صاحب حساب) نسبت به وکیل یا نماینده وی که از طرف صاحب حساب چک را صادر نموده است و با لحاظ عبارت «صاحب حساب» در متن ماده یاد شده، اقدام موضوع بند ب ماده فوق الذکر (مسدود نمودن وجوه کلیه حساب ها و کارت های بانکی و هر مبلغ متعلق) علاوه بر صادرکننده شامل صاحب حساب نیز می‌گردد.

🔹 نظریه مشورتی شماره ۷/۹۸/۱۴۳۶ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۵ استعلام:

در بند «و» تبصره ۳ ماده ۵ مکرر الحاقی قانون اصلاح قانون صدور چک ۱۳۹۷/۸/۱۲ ضابطه قانونی جدیدی در مورد رفع سوء اثر از حساب پیش‌بینی شده

است. آیا ضابطه مذکور برای رفع سوء اثر از چک شامل چک‌هایی که قبل از لازم‌الاجرا شدن قانون برگشت خورده‌اند می‌شود؟ به عنوان مثال چنانچه چکی سه سال قبل از لازم‌الاجرا شدن اصلاحیه جدید قانون صدور چک برگشت خورده باشد، آیا بلافاصله بعد از لازم‌الاجرا شدن قانون جدید قابل رفع سوء اثر خواهد بود؟

پاسخ اداره کل حقوقی قوه قضائیه:

با عنایت به اطلاق عبارت «گواهی عدم پرداخت» در بند «و» تبصره ۳ ماده ۵ مکرر الحاقی قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷/۸/۱۳، ملاک برخورداری از امتیاز رفع سوء اثر از چک برگشتی، سپری شدن سه سال از تاریخ صدور گواهی‌نامه عدم پرداخت است. بنابراین بین چک‌های قبل از لازم‌الاجرا شدن این قانون با چک‌های فعلی تفاوتی وجود ندارد.

📌 نظریه مشورتی شماره ۷/۹۹/۱۱۱۶ مورخ ۱۳۹۹/۰۹/۰۳

استعلام:

آیا بعد از درخواست دارنده چک و صدور اجراییه از طرف دادگاه در چک‌های صیاد و طبق قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷ مدیون یا همان صادرکننده چک می‌تواند دادخواست اعسار و تقسیط بدهد؟ آیا این دعوی قابلیت استماع دارد؟ ۲- در صورتی که دارنده یک فقره چک صیاد موضوع قانون یادشده، هم‌زمان و در دو پرونده مجزا، تأمین خواسته بدون طرح دعوی اصلی و صدور اجراییه را تقاضا کند، آیا دادگاه می‌تواند هم قرار تأمین خواسته و هم دستور صدور اجراییه را برای چک واحد صادر کند؟ و در صورت منفی بودن پاسخ، کدام یک از درخواست‌های خواهان بر دیگری ارجح است؟ و دادگاه چه تصمیمی باید اتخاذ کند؟ ۳- با پذیرش درخواست چنانچه بعد از مهلت پانزده روزه مقرر در قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱ چک واخواست شود، آیا می‌توان درخواست صدور اجراییه برای چک مذکور، صادر کرد؟

پاسخ اداره کل حقوقی قوه قضائیه:

۱- با توجه به تصریح ذیل ماده ۲۳ قانون اصلاح قانون صدور چک (اصلاحی ۱۳۹۷) و با عنایت به ماده ۱۹ قانون یادشده، مقررات قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی

مصوب ۱۳۹۴؛ از جمله مقررات مواد ۳ و ۱۳ این قانون، نسبت به اجراییه‌های صادره در اجرای قانون اصلاحی یادشده قابلیت اعمال دارد. بنابراین رسیدگی به دعوای اعسار و تقسیط قابل استماع و در صلاحیت دادگاه صادرکننده اجراییه است. ۲- با عنایت به مواد ۱۰۸ و ۱۱۲ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب ۱۳۷۹، صدور قرار تأمین خواسته در مواردی امکان پذیر است که یا نسبت به اصل دعوا دادخواست تقدیم شده باشد و یا ظرف ده روز از تاریخ صدور قرار تأمین، تقدیم شود و تقاضای صدور اجرائیه متفاوت از طرح دعوا است. بنابراین در موارد صدور اجرائیه برابر ماده ۲۳ قانون اصلاح قانون صدور چک (اصلاحی ۱۳۹۷/۸/۱۳) صدور قرار تأمین خواسته برابر مواد مربوط از قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی، منتفی است اما با عنایت به ذیل ماده ۲۳ قانون اخیرالذکر اقدام برابر تبصره ماده ۳۵ قانون اجرای احکام مدنی بلامانع است، اما در صورتی که پیش از صدور اجراییه درخواست تأمین خواسته شده باشد، رسیدگی و صدور آن برابر مقررات قانون صدرالذکر قابل استماع است. بدیهی است چنانچه ظرف ده روز از تاریخ صدور قرار تأمین خواسته، دعوای اصلی اقامه نشود، به درخواست خواننده، لغو می‌شود. ۳- شرایط صدور اجراییه چک همان است که در ماده ۲۳ قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷ آمده است، لزوم مراجعه دارنده به بانک ظرف پانزده روز از تاریخ چک جزء شرایط صدور اجراییه علیه صادرکننده نیست.

📌 نظریه مشورتی شماره ۷/۹۹/۱۱۶۶ مورخ ۱۳۹۹/۰۸/۲۶

استعلام

۱- با توجه به ماده ۲۳ اصلاحی قانون اصلاحی قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷ در خصوص صدور اجراییه برای چگ‌های برگشتی به میزان مبلغ مندرج در چک و حق الوکاله و اجرای آن در اجرای احکام اعلام فرمایید: آیا مقررات ماده ۳ در قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی و تبصره آن و ماده ۶ دستورالعمل ساماندهی و تسریع در اجرای احکام مدنی مصوب ۱۳۹۴ ریاست محترم قوه قضاییه و ماده ۴ آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۹ ریاست محترم قوه قضاییه در خصوص جلب و مهلت تقدیم دادخواست اعسار و دادخواست تعدیل تقسیط در

خصوص موضوع مذکور مجری است؟ ۲- با توجه به این که در قوانین جاری مانند ماده ۳ و در قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی و تبصره آن و ماده ۶ دستورالعمل ساماندهی و تسریع در اجرای احکام مدنی و ماده ۴ آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی، قانونگذار از واژه حبس استفاده کرده است و از آن جایی که ابتدا محکوم‌له جلب محکوم‌علیه را درخواست می‌کند و سپس دستور جلب توسط قاضی محترم اجرا صادر می‌شود و در صورت عجز محکوم‌علیه از پرداخت محکوم‌به، دستور حبس وی صادر می‌شود، آیا می‌توان گفت صدور دستور جلب و دستگیری محکوم‌علیه با منطوق مواد مذکور منافاتی ندارد؟ به عبارت دیگر، آیا می‌توان محکوم‌علیه را جلب کرد؛ بدون آن که ولی دستور حبس ایشان صادر شود؟ ۳- با توجه به سوال قبل و منطوق مواد مذکور و ماده ۱۲ و آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۹ ریاست محترم قوه قضاییه و تبصره آن، چنانچه ظرف یک ماه از محکوم‌علیه مالی به دست نیاید و مشخص شود دعوای اعسار و یا تعدیل تقسیط مطرح نکرده است، آیا صدور دستور جلب محکوم‌علیه ظرف یک ماه صحیح است؟

پاسخ اداره کل حقوقی قوه قضاییه

۱- به موجب ماده ۶ دستورالعمل ساماندهی و تسریع در اجرای احکام مدنی مصوب ۱۳۹۸ ریاست محترم قوه قضاییه «پس از ارجاع پرونده به واحد اجرا، دادرسی اجرای احکام به عنوان دادرسی علی‌البدل دادگاه مجری حکم، عهده دار کلیه امور اجرای احکام از جمله اجرای ماده ۳ قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۴، اعطای مرخصی محکومان مالی و اتخاذ تصمیم در خصوص اعتراض به نحوه اجرا می‌باشد، این امر مانع از اعمال نظارت دادگاه صادرکننده رأی بر فرآیند اجرای حکم نمی‌باشد.» بنابراین؛ اعمال ماده ۳ قانون یادشده از جمله در راستای ماده ۲۳ قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷، بر عهده دادرسی علی‌البدل اجرای احکام است. ۲- مطابق ماده ۳ قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۴، در صورتی که برابر مقررات این قانون محکوم‌علیه، محکوم‌به را پرداخت نکند، به تقاضای محکوم‌له امکان جلب و حبس وی وجود دارد. بدیهی است مقدمه حبس وی جلب است و چنانچه پس از جلب، محکوم‌علیه رضایت محکوم‌له یا موجبات پرداخت محکوم‌به را فراهم کند، حبس

خواهد شد. در غیر این صورت و با تقاضای محکوم‌له، حبس محکوم‌علیه پس از جلب ناگزیر است. ۳- قانونگذار در ماده ۳ قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۴، یکی از شروط جواز بازداشت محکوم‌علیه را عدم طرح دعوی اعسار ظرف سی روز پس از ابلاغ اجراییه برشمرده است. بنابراین در فرض سؤال تا زمانی که مهلت سی روزه مزبور سپری نشده و طرح یا عدم طرح دعوی اعسار توسط محکوم‌علیه مشخص نشود، امکان بازداشت وی به رغم تقاضای محکوم‌له وجود ندارد.

📌 نظریه مشورتی شماره ۷/۹۹/۱۰۶۴ مورخ ۱۳۹۹/۰۷/۲۳

استعلام:

در برخی از پرونده‌های واحد اجرای احکام مدنی شورای حل اختلاف با موضوع مطالبه وجه چک، اجراییه آن در اجرای مفاد ماده ۲۳ قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷ صادر می‌شود و در اجرای قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۴ استعلام سه گانه از اموال محکوم‌علیه انجام می‌گیرد و در ادامه به علت عدم شناسایی اموال، محکوم‌له درخواست اعمال ماده ۳ قانون اخیرالذکر و صدور دستور بازداشت محکوم‌علیه را درخواست می‌کند خواهشمند اعلام فرمایید در خصوص پرونده‌های با موضوع فوق آیا امکان جلب و صدور دستور بازداشت خوانده وجود دارد یا خیر؟

پاسخ اداره کل حقوقی قوه قضاییه:

با توجه به تصریح ذیل ماده ۲۳ قانون اصلاح قانون صدور چک (اصلاحی ۱۳۹۷/۸/۲۳) و با عنایت به ماده ۱۹ قانون یاد شده، مقررات قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۴؛ از جمله مقررات ماده ۳ این قانون، نسبت به اجراییه‌های صادره در اجرای قانون اصلاحی یاد شده، قابلیت اعمال دارد.

📌 نظریه مشورتی شماره ۷/۹۹/۸۱۲ مورخ ۱۳۹۹/۰۶/۳۰

استعلام:

با توجه به ماده ۲۳ قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷ الف- اگر گواهی عدم پرداخت در مورد تمام مبلغ چک صادر شده باشد آیا دارنده چک می‌تواند درخواست

صدور اجراییه نسبت به تمام مبلغ چک را نماید یا صرفاً این درخواست در مورد کسری مبلغ چک است؟ ب- بعد از صدور اجراییه خواهان باید جهت مطالبه خسارت تاخیر تادیه دادخواست جداگانه دهد. در صورتی که خواهان خسارت تاخیر را مقوم کرده باشد حکم بر اساس مبلغ مقوم شده صادر می‌شود؟ یا اینکه حکم بر محکومیت خوانده به پرداخت خسارت تاخیر تادیه از زمان سر رسید تا هنگام پرداخت صادر می‌شود در این صورت تکلیف هزینه دادرسی مابه التفاوت محکوم به چه می‌شود آیا بایستی بابت آن مابه التفاوت هزینه دادرسی اخذ شود یا خیر؟

پاسخ اداره کل حقوقی قوه قضاییه:

الف- وفق ماده ۲۳ قانون صدور چک اصلاحی ۹۷/۸/۱۳ دارنده می‌تواند نسبت به میزان کسری مبلغ چک بر مبنای گواهی عدم پرداخت تقاضای صدور اجراییه نماید. ب- در دعوی حقوقی دادگاه در محدوده خواسته وفق دادخواست تقدیمی اظهار نظر می‌نماید. نظر به اینکه در فرض سؤال خواسته خسارت تاخیر تادیه (چک) توسط خواهان تقویم شده است دادگاه با توجه به شیوه محاسبه مبلغ خسارت تاخیر تادیه وفق تبصره الحاقی به ماده ۲ قانون صدور چک و ماده واحده قانون استفساریه تبصره موصوف مصوب ۷۷/۹/۲۱ مجمع تشخیص مصلحت نظام از تاریخ صدور چک تا تاریخ تقدیم دادخواست خسارت تاخیر تادیه را بر مبنای شاخص نرخ تورم اعلامی بانک مرکزی محاسبه نموده و بر اساس میزان خواسته حکم صادر می‌نماید. بدیهی است چنانچه منظور خواهان مطالبه خسارت تاخیر تادیه تا هنگام وصول چک باشد و وی خواسته را به صورت علی الحساب مقوم نموده باشد، مرجع قضایی خوانده را به پرداخت خسارت تاخیر تادیه از تاریخ چک تا هنگام وصول محکوم می‌کند و بقیه هزینه دادرسی را در زمان اجرا، وصول می‌نماید.

📌 نظریه مشورتی شماره ۷/۹۹/۷۰۵ مورخ ۱۳۹۹/۰۵/۲۷

استعلام:

نظر به اجرایی شدن قانون اصلاح قانون صدور چک و وصول درخواست‌های اجراییه چک به لحاظ این‌که در بخشنامه تعرفه خدمات قضایی در خصوص هزینه دادرسی

تقدیم دادخواست صدور اجرائیه قیدی وجود ندارد اخذ هزینه دادرسی موصوف به چه کیفیتی خواهد بود؟

پاسخ اداره کل حقوقی قوه قضائیه:

نظر به این که وصول هرگونه هزینه دادرسی و خدمات قضایی باید به موجب قانون باشد و قانون در خصوص وصول هزینه در خواست صدور اجرائیه چک، ساکت است و جدول شماره ۱۶ تعرفه خدمات قضایی سال ۱۳۹۶ که عیناً در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ تکرار شده است، حکمی در این خصوص ندارد و صرفاً ناظر بر دریافت مبلغ ۲۰۰۰۰ ریال بابت بهای برگ اجرائیه است، بنابراین در فرض سوال در خواست صدور اجرائیه چک به جز هزینه اوراق و تطبیق آن، هزینه دیگری ندارد.

📌 نظریه مشورتی شماره ۷/۹۹/۶۳۷ مورخ ۱۳۹۹/۰۵/۱۹

استعلام:

به استحضار می‌رساند آیا دعوی ابطال اجرائیه موضوع ماده ۲۳ قانون صدور چک با اصلاحات مورخه ۱۳/۸/۱۳۹۷ مالی است یا غیر مالی؟ در صورت مالی بودن آیا به میزان مبلغ مندرج در چک می‌بایست هزینه دادرسی پرداخت کند یا خیر؟

پاسخ اداره کل حقوقی قوه قضائیه:

الف- برای تشخیص مالی یا غیرمالی بودن دعوی باید نتیجه آن را مورد توجه قرار داد. براین اساس، خواسته صدور حکم بر ابطال عملیات اجرایی یا اجرائیه ثبتي جنبه مالی ندارد؛ زیرا به معنای نفی مالکیت یا منتفی شدن تعهد نیست. درحقیقت در این دعوا، خواهان یا صحت عملیات اجرایی را زیر سؤال برده یا مدعی است که سند در شرایط قانونی نبوده که دستور اجرا را ایجاب کند. بنابراین، جنبه مالی ندارد. ب- با توجه به پاسخ قسمت الف، منتفی است.

📌 نظریه مشورتی شماره ۷/۹۹/۱۹۷ مورخ ۱۳۹۹/۰۴/۰۹

استعلام:

به موجب ذیل ماده ۲۳ اصلاحی (۱۳/۸/۹۷) قانون صدور چک مصوب سال

۱۶/۴/۱۳۵۵» اگر صادرکننده یا قائم‌مقام قانونی او دعاوی مانند مشروط یا بابت تضمین بودن چک یا تحصیل چک از طریق کلاهبرداری یا خیانت در امانت یا دیگر جرایم در مراجع قضایی اقامه کند؛ اقامه دعوی مانع از جریان عملیات اجرایی نخواهد شد؛ مگر در مواردی که مرجع قضایی ظن قوی پیدا کند از اجرای سند مذکور ضرر جبران‌ناپذیر وارد گردد که در این صورت با اخذ تأمین مناسب قرار توقف عملیات اجرایی صادر می‌نماید. در صورتی که دلیل ارائه شده مستند به سند رسمی باشد یا این که صادرکننده یا قائم‌مقام قانونی مدعی مفقود شدن چک بوده و مرجع قضایی دلایل ارائه شده را قابل قبول بداند، توقف عملیات اجرایی بدون اخذ تأمین صادر خواهد شد به دعاوی مذکور خارج از نوبت رسیدگی خواهد شد» پرسش این است چنانچه صادرکننده یا قائم‌مقام قانونی وی بابت عناوینی چون خیانت در امانت یا کلاهبرداری در دادسرا شکایت کیفری مطرح کند و همزمان برای چک مذکور در اجرای احکام حقوقی در راستای قانون فوق‌الذکر نیز اجراییه صادر شود، در صورت تقاضا برای صدور قرار توقف عملیات اجرایی مرجع صالح جهت رسیدگی به تقاضای مذکور کدام است؟ مرجع دادسرا یا دادگاه؟

پاسخ اداره کل حقوقی قوه قضاییه:

در فرض استعلام که صادرکننده چک یا قائم‌مقام قانونی او در دادسرا شکایت کیفری مبنی بر خیانت در امانت یا کلاهبرداری در خصوص چک مزبور مطرح کرده است؛ و همزمان در اجرای احکام حقوقی در راستای ماده ۲۳ اصلاحی (۹۷/۸/۱۳) قانون صدور چک مصوب ۱۳۵۵ برای چک موضوع شکایت نیز اجراییه صادر شده است، با عنایت به این که عبارات «ظن قوی پیدا کند» و «از اجرای سند مذکور ضرر جبران‌ناپذیر وارد گردد» در ماده ۲۳ قانون صدور چک اصلاحی ۱۳۹۷/۸/۱۳ اموری است که باید توسط مرجع قضایی رسیدگی‌کننده احراز شود و اصولاً این امر توسط مرجع قضایی صادرکننده اجراییه که در مقام رسیدگی به ادعاهای طرفین نمی‌باشد، قابل احراز نیست؛ بنابراین مرجع قضایی صادرکننده قرار توقف عملیات اجرایی، حسب مورد دادسرا، دادگاه کیفری یا دادگاه حقوقی است که به دعاوی مذکور رسیدگی می‌کند.

📌 نظریه مشورتی شماره ۷/۹۹/۳۶۶ مورخ ۱۳۹۹/۰۴/۰۳

استعلام:

به استحضار می‌رساند در پرونده‌های با خواسته صدور اجراییه در خصوص چک بلامحل (قانون چک جدید)، در مرحله اجرای حکم و اخذ نیم‌عشر دولتی، دادگاه‌ها رویه‌های متفاوتی دارند؛ برخی از شعب این نوع پرونده‌ها را غیرمالی و هزینه اجرا را به مأخذ پرونده‌های غیرمالی اخذ و برخی دیگر آن را مالی و بر این اساس نیم‌عشر دریافت می‌کنند. خواهشمند است ضمن بررسی موضوع در این خصوص اعلام نظر بفرمایید.

پاسخ اداره کل حقوقی قوه قضاییه:

مقنن در ماده ۲۳ قانون اصلاح قانون صدور چک (اصلاحی ۱۳/۸/۱۳۹۷) تصریح کرده است که اجراییه طبق قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۴ به وسیله اجرای احکام دادگستری به مورد اجرا گذاشته می‌شود؛ قانون اخیرالذکر از لواحق قانون اجرای احکام مدنی مصوب ۱۳۵۶ است و از جمله در ماده یک آن به اقدام مطابق قانون اجرای احکام مدنی و در تبصره یک ماده ۳ آن به استیفای هزینه‌های اجرایی علاوه بر محکوم‌به تصریح شده است؛ بنابراین به نظر می‌رسد اجرای اجراییه موضوع ماده ۲۳ قانون صدرالذکر، مستلزم پرداخت نیم‌عشر اجرایی برابر بند یک ماده ۱۵۸ قانون اجرای احکام مدنی مصوب ۱۳۵۶ است.

📌 نظریه مشورتی شماره ۷/۹۹/۲۴۲ مورخ ۱۳۹۹/۰۳/۱۹

استعلام:

آیا امتیاز مقرر در ماده ۲۳ قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷ برای دادخواهی از طریق صدور اجراییه یک امتیاز تجاری برای اسناد تجاری چک به شرط آن است که متقاضی دارنده رسمی گواهی عدم پرداخت باشد یا اینکه مطلق است و شامل هر دارنده از جمله منتقل‌الیه با سند عادی گواهی عدم پرداخت است و نمی‌توان این را امتیاز تجاری برای دارنده رسمی تلقی کرد و برای قضا‌دایی و تسهیل در دادخواهی شامل هر دو نوع دارنده چک است؟

پاسخ اداره کل حقوقی قوه قضاییه:

برابر تبصره یک ماده ۲۱ مکرر قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷، دو سال

پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، صدور و پشت‌نویسی چک در وجه حامل ممنوع است و ثبت انتقال در سامانه صیاد جایگزین پشت‌نویسی چک در وجه شخص معین خواهد شد. در نتیجه پس از اجرای مقررات مزبور صرفاً پشت‌نویسی که به طریق مقرر در این قانون انجام شود، معتبر است و در صورتی که پشت‌نویسی از طریق مذکور صورت نگرفته باشد، از شمول مقررات قانون یادشده خارج است و روابط طرفین تابع عموماًت قانون مدنی خواهد بود. بنابراین تا فرا رسیدن مهلت مزبور، چک‌هایی که به صورت عادی و از طریق ظهرنویسی منتقل می‌شوند مشمول مقررات قانون یادشده و از جمله ماده ۲۳ این قانون خواهند بود.

📌 نظریه مشورتی شماره ۷/۹۹/۹۰ مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۱۵

استعلام:

در خصوص چک‌های مشمول سامانه صیاد که مستقیماً اجراییه نسبت به آن‌ها صادر و به اجرای احکام مدنی ارسال می‌شود آیا امکان طرح دادخواست اعسار از پرداخت محکوم‌به و اعمال ماده ۳ قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۴ و بازداشت محکوم‌علیه در این قبیل موارد که مسبوق به حکم محکومیت نیست، وجود دارد؟

پاسخ اداره کل حقوقی قوه قضاییه:

با توجه به تصریح ذیل ماده ۲۳ قانون اصلاح قانون صدور چک (اصلاحی ۱۳۹۷/۸/۲۳) و با عنایت به ماده ۱۹ قانون یادشده، مقررات قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۴/۳/۲۳؛ از جمله مقررات مواد ۳ و ۱۳ این قانون، نسبت به اجراییه‌های صادره در اجرای قانون اصلاحی یادشده قابلیت اعمال دارد. بنابراین رسیدگی به دعوای اعسار در صلاحیت دادگاه صادرکننده اجراییه است.

📌 نظریه مشورتی شماره ۷/۹۸/۱۶۶۵ مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۰۸

استعلام:

آیا اجرای احکام دادگاه در خصوص اجراییه‌هایی که در اجرای ماده ۲۳ قانون اصلاح صدور چک صادر شده است می‌تواند بازداشت محکوم علیه را در صورت عدم پرداخت

مطابق ماده ۳ قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی تجویز نماید لذا از آن مرجع محترم درخواست دارم نظریه مشورتی خود را در این زمینه اعلام نمائید.

پاسخ اداره کل حقوقی قوه قضاییه:

با توجه به تصریح ذیل ماده ۲۳ قانون اصلاح قانون صدور چک (اصلاحی ۱۳۹۷/۸/۲۳) و عنایت به ماده ۱۹ قانون یاد شده، مقررات قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۴/۳/۲۳ (و از جمله مقررات ماده ۳ این قانون) نسبت به اجرائیه‌های صادره در اجرای قانون اصلاحی یاد شده قابلیت اعمال دارد.

📌 نظریه مشورتی شماره ۷/۹۸/۱۶۹۲ مورخ ۱۳۹۸/۱۰/۲۹

استعلام:

با توجه به اصلاح قانون صدور چک و صدور اجرائیه در مورد گواهی نامه‌های عدم پرداخت وجه چک بدون رسیدگی و صدور حکم توسط دادگاه آیا اعمال ماده ۳ قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی و جلب محکوم علیه در رابطه با این قبیل اجرائیه‌ها نیز امکان دارد یا خیر.

پاسخ اداره کل حقوقی قوه قضاییه:

با توجه به تصریح ذیل ماده ۲۳ قانون اصلاح قانون صدور چک (اصلاحی ۱۳۹۷/۸/۲۳) و عنایت به ماده ۱۹ قانون یاد شده، مقررات قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۴/۳/۲۳ (و از جمله مقررات ماده ۳ این قانون) نسبت به اجرائیه‌های صادره در اجرای قانون اصلاحی یاد شده قابلیت اعمال دارد.

📌 نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه به شماره ۷/۹۸/۷۶۸

مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۲۸

۱- قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷، نسبت به قانون شورای حل اختلاف مصوب ۱۳۹۴ مؤخر می‌باشد و قانون‌گذار با علم و اطلاع از حدود صلاحیت آن شوراها در ماده ۲۳ قانون اخیرالتصویب صدور اجرائیه را به طور مطلق در صلاحیت دادگاه قرار داده است، همچنین ساز و کار مقرر در ماده مذکور، متفاوت از بحث رسیدگی به دعاوی است

که با نصاب خاصی در صلاحیت شورای حل اختلاف قرار گرفته است؛ با توجه به مراتب مذکور و عنایت به تصریح مقنن در این ماده مبنی بر اجرای اجرائیه از طریق «اجرای احکام دادگستری» و اینکه شورای حل اختلاف در حال حاضر دارای واحد اجرای احکام مستقل از دادگستری است و با لحاظ اینکه صلاحیت شورای حل اختلاف استثنایی است و در موارد تردید باید به نحو مضیق تفسیر شود، اجرای حکم مقرر در ماده فوق‌الاشعار صرفاً از طریق دادگاه میسر است و از صلاحیت شورای حل اختلاف خارج است.

۲- مراد از عبارت «طبق تعرفه قانونی» در صدر ماده ۲۳ قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۱۳۹۷، تعرفه مقرر برای مرحله اجراست.

📌 نظریه مشورتی شماره ۷/۹۷/۲۸۵۹ مورخ ۱۳۹۷/۱۱/۲۱

نظر به این که قانون اصلاح قانون صدور چک اصلاحی ۱۳۹۷/۸/۱۳، نسبت به قانون شورای حل اختلاف مصوب ۱۳۹۴، مؤخر می‌باشد و قانونگذار با علم و اطلاع از حدود صلاحیت شورای یادشده در ماده ۲۳ قانون اخیرالتصویب صدور اجرائیه را بطور مطلق در صلاحیت دادگاه قرار داده است و نیز لحاظ آن که ساز و کار مقرر در ماده مذکور، متفاوت از بحث رسیدگی به دعاوی است که با نصاب خاصی در صلاحیت شورای حل اختلاف قرار گرفته است و با عنایت به تصریح مقنن در ماده یادشده به اجرای اجرائیه از طریق «اجرای احکام دادگستری» و اینکه شورای حل اختلاف در حال حاضر دارای واحد اجرای احکام مستقل از دادگستری می‌باشد و با عنایت به اینکه صلاحیت شورای حل اختلاف استثنایی است و در موارد شک باید به صورت مضیق تفسیر شود لذا اجرای حکم مقرر در ماده فوق‌الاشعار صرفاً از طریق دادگاه میسر است و از صلاحیت شورای حل اختلاف خارج است.

📌 نشست قضایی استان تهران / شهر تهران - کد نشست: ۱۳۹۹/۶۷۶۳ مورخ ۱۳۹۷/۱۰/۱۹

پرسش:

جلوگیری از اجرای حکم (توقف عملیات اجرایی) که در ماده ۲۳ قانون اصلاح قانون چک بیان شده است منوط به ایجاد ظن قوی شده است. باتوجه به اینکه ظن قوی در

خصوص برخی موارد مذکور در این ماده (کلاهبرداری یا سرقت و خیانت در امانت و...) امور کیفری می باشد آیا دادگاه حقوقی صادره کننده توقف عملیات اجرایی چک میتواند راساً دلایل را ارزیابی نماید یا لزوماً باید سبق رسیدگی کیفری باشد؟

نظر هییت عالی:

در فرض سؤال، لزومی به وجود سابقه کیفری و صدور قرار یا حکم کیفری نیست؛ بنابراین دادگاه حقوقی می تواند رأساً اقدام به رسیدگی و ارزیابی ادله برای حصول ظن قوی نموده و در این راستا، اگر سابقه کیفری وجود داشته باشد، دادگاه حقوقی می تواند پرونده مربوط را مطالبه و مورد مطالعه و بهره برداری قرار دهد.

نظر اکثریت:

لزوماً نیاز به رسیدگی مرجع کیفری (دادسرا یا دادگاه) وجود ندارد لذا راساً میتواند نسبت به ارزیابی ادله برای حصول ظن قوی اقدام می نماید. دلیل: باتوجه به اینکه صدر ماده بیان نموده دادگاه صالح (حقوقی) و همچنین ذیل آن صراحتاً اقامه دعوی کیفری را مانع اجرا ندانسته است لذا منظور این بوده است که دادگاه حقوقی راساً دلایل را برای حصول ظن قوی ملاحظه نماید. البته بدیهی است که در راستای حصول ظن قوی میتواند پرونده مطروحه کیفری را مطالبه و مطالعه نماید. اما لزومی به سبق رسیدگی کیفری نمی باشد.

نظر اقلیت:

لزوماً باید سبق رسیدگی کیفری باشد و باید منجر به صدور رای (قرار یا حکم) شده باشد. چون اصل بر اجرایی شدن چک است و توقف، استثنا است و استثنا باید محدود تفسیر شود و لذا باید شرایط صدور آن را محدود کرد که لازمه آن صدور قرار یا حکم میباشد در غیر اینصورت امکان ایجاد ظن قوی نمی باشد.